

Informatieblad

april 2007

Geachte lezers,

Sinds enkele maanden is de discussie begonnen over de opvolging van kardinaal Simonis. Hij is op 26 november 2006 vijfenzeventig geworden en heeft bij die gelegenheid zijn ontslagbrief naar Rome gestuurd. Zelf rekent hij er mee aan het eind van dit jaar, begin van het volgend jaar door een jongere bisschop opgevolgd te worden.

Wij willen ons in dit nummer niet aan speculaties wagen, maar bij deze gelegenheid een overzicht geven over de laatste kardinalen die de Nederlandse Kerkprovincie hebben bestuurd, dan ook eens herinneren aan de oproer die in 1970 veroorzaakt werd door de benoeming van dr. Simonis tot bisschop van Rotterdam. Zeker moeten deze maanden voor ons de aanleiding zijn om geregeld in deze intentie te bidden.

Bestuursmacht is een macht in de zedelijke orde. In verband met de personen, die de bestuursmacht bezitten en uitoefenen spreken wij van gezagsdragers. Het is voor iedereen duidelijk, dat het gezag niet iets is, wat op zichzelf bestaat. Mensen – en niet een abstract en op zichzelf staande werkelijkheid – zijn dragers van het gezag en zij hebben tot opgave

Als de mens gezag heeft over anderen, heeft hij dat van God verkregen.

anderen te leiden. Hier raken we een kwestie, die in onze moderne tijd met bijzondere nadruk behandeld dient te worden. Waar een gezag is, vinden wij steeds een mens, die er de drager van is. Deze mens die krachtens zijn wezen niets meer is dan iedere andere mens en dus gelijk aan alle anderen, wordt boven anderen verheven door het gezag dat hem wordt verleend. Het gezag kunnen wij vergelijken met de ziel of met de sopraanstem. Wat de ziel is in de mens, wat de sopraanstem is in de sopraanzanger, dat is het gezag in de gezagsdrager.

Stellen wij de vraag aan wie wij moeten gehoorzamen, aan het gezag of aan de drager van het gezag dan is het antwoord duidelijk: aan de gezagsdrager. Want wij gehoorzamen aan degene, die beveelt, wetten maakt en opdrachten geeft. Dit is de gezagsdrager. Maar gehoorzamen wij daarbij aan de mens of aan het gezag? Gehoorzamen aan het wettig gezag is toch een uitdrukking, die we honderden malen gebruiken. Zeker, het is volkomen juist te zeggen, dat we moeten gehoorzamen aan het gezag. Wij moeten daarbij echter in het oog houden, dat dit een spreekwijze is, die we gebruiken, omdat in de regel alle mensen die uitdrukking goed verstaan. Maar tenslotte betekent zij niets anders dan dat we moeten gehoorzamen aan de mens, die het wettig gezag uitoefent. Door een vergelijking met een van de bovengenoemde voorbeelden kunnen wij dit verhelderen. We zeiden: wat de sopraanstem is in de sopraanzanger, is het gezag in de gezagsdrager. Wat zou men over iemand zeggen die beweert graag sopraanstemmen te horen maar niet wil luisteren naar een sopraanzanger? Iedereen ziet meteen in, dat zulk een bewe-

ring een ongerijmdheid is, want al is er wel degelijk onderscheid tussen de sopraanstem en de sopraanzanger, voor wat betreft het horen heeft dit onderscheid geen betekenis. Wie geen sopraanzanger hoort, hoort ook geen sopraanstem. Zo is er ook wel onderscheid tussen gezag en gezagsdrager, maar wie niet aan de wettige gezagsdragers gehoorzaamt, gehoorzaamt ook niet aan het wettig gezag.

Het onderscheid tussen gezag en gezagsdrager heeft wel betekenis voor andere praktische gevolgtrekkingen. Omdat de mens krachtens zijn wezen gelijk is aan ieder ander mens, is geen mens gezagsdrager uit zichzelf. De oorzaak, dat een bepaalde mens gezagsdrager is, ligt buiten de mens, buiten de gezagsdrager. De oorzaak is God, die uit zichzelf, krachtens zijn wezen, boven alle schepselen en boven alle mensen staat. Hij heeft de macht alle wezens te leiden naar hun einddoel. Daarom is Hij krachtens zijn wezen gezag. Hij ontleent zijn gezag niet aan iemand anders. In God is dan ook eigenlijk geen onderscheid tussen gezag en gezagsdrager.

Hieruit volgen twee gewichtige conclusies: Als de mens gezag heeft over anderen, heeft hij dat verkregen van God. Alle gezag heeft dus zijn diepste en laatste oorzaak in God. Omdat God wil, dat bepaalde mensen gezag uitoefenen over anderen, daarom zijn er gezagsdragers en daarom is de mens in geweten verplicht, aan bestaande gezagsdragers te gehoorzamen.

Degene, die eigenlijk iemand tot gezagsdrager maakt, hem met gezag bekleedt, is God. God doet dit echter niet altijd onmiddellijk. Gewoonlijk gebruikt Hij daarbij mensen als zijn werktuigen. In sommige gevallen heeft God in de natuurwet zelf de personen aangewezen, die gezag hebben over anderen. Zo heeft krachtens de natuurwet de vader gezag over zijn eigen kinderen. In andere gevallen ligt in de natuurwet alleen uitgedrukt, dat er een gezag en dus een gezagsdrager moet zijn, maar noch de bepaalde persoon, noch zelfs de vorm van de gezagsdrager is aangewezen. De mensen hebben deze zelf te bepalen. Zo is het met de gezagsdragers in de gemeenschap van de staten.

In het geval echter van de door Hem gestichte bovennatuurlijke maatschappij, de Kerk, heeft God door een positieve wet Petrus en zijn opvolgers aangesteld. Zij zijn dus de door God zelf aangewezen personen, die het opperste gezag dragen in de Kerk. Buiten de opperste gezagsdrager heeft Christus nog andere gezagsdragers in zijn Kerk aangesteld, de bisschoppen. Er is dus één hoofd voor de hele Kerk, en er is telkens één hoofd voor elke deelkerk. Paus en bisschoppen zijn de door God onmiddellijk aangestelde gezagsdragers. Is een mens eenmaal aangewezen als opperste gezagsdrager in de Kerk, dan kan niemand hem dat gezag ontnemen. Dit geldt ook van de ondergeschikte gezagsdragers, de bisschoppen. Is een bisschop wettig aangesteld en aldus de drager van het bisschoppelijk gezag geworden, dan oefent hij dat gezag uit over zijn onderdanen en niemand, behalve het hoogste gezag, kan hem die macht ontnemen.

Aldus hebben de leden van de Kerk aan de door God en Jezus Christus over de gelovigen aangestelde herders te gehoorzamen.

Pater Jürgen Wegner

Alle mensen die geïnteresseerd zijn in de liturgie van de Kerk vragen zich af of de paus spoedig een motu proprio zal publiceren, dat het opdragen van de "Oude Mis" zal toestaan, en (als hij het doet), wat de strekking ervan zal zijn. Eén van de liturgisten van het Vaticaan, mgr. Albert Malcolm Ranjith, laat zijn licht schijnen over het plan van de paus. Dit interview is om meerdere redenen interessant: mgr. Ranjith spreekt open over de misstanden en de tekorten in de nieuwe liturgie. Hij hekelt liturgische potpourri's, oecumenisme, vervanging van de priester door leken, woorddiensten in plaats van de Mis, de Mis op zaterdag in plaats van op zondag... Ontegenzeggelijk is dit interview een pleidooi voor de tridentijnse Mis en zijn de uitspraken van de secretaris van de Congregatie van de Eredienst een trap tegen de schenen van alle bisschoppen die overal, vaak met onredelijke middelen, iedere poging om de oude ritus te mogen vieren, de kop indrukken.

Jammer dat de theologische vraagstukken er in dit interview niet aan te pas komen. In de geest van het laatste concilie blijven deze beschouwingen kleven op het onderliggend "pastoraal niveau".

Het is de Heilige Vader die zal beslissen

Door Anthony Valle

Anthony Valle: Excellentie, sinds u secretaris van de Congregatie van de Eredienst bent geworden, bent u edelmoedig geweest door verschillende interviews te geven aan de internationale pers met betrekking tot de liturgie. Enkele van uw beweringen zijn verkeerd geïnterpreteerd en hebben eerder tegenstand gewekt dan dat zij de bedoelde helderheid hebben verschaft. Zou u bereid zijn iets te verhelderen?

Aartsbisschop Malcom Ranjith: Waarop ik met aandrang wilde wijzen in deze interviews was dat de naconciliaire hervorming van de liturgie niet in staat is geweest de verwachte doelen van geestelijke en missionaire hernieuwing in de Kerk te bereiken, zodat we er vandaag werkelijk gelukkig mee konden zijn.

Ongetwijfeld zijn er ook positieve resultaten geweest; maar de negatieve effecten schijnen groter geweest te zijn, veel desoriëntatie veroorzakend in onze gelederen.

De kerken zijn leeg geworden, liturgisch freewheelen is aan de orde van de dag, en de echte bedoeling en betekenis van wat wordt gevierd is onduidelijk geworden.

Men is zich dan moeten gaan afvragen of het hervormingsproces in feite juist aangepakt werd. Daarom moeten we goed kijken naar wat er gebeurd is en de nodige correcties maken.

Het lijkt alsof paus Benedictus XVI een motu proprio wil publiceren om het gebruik van de traditionele of tridentijnse Mis vrij te geven. Sommige mensen hopen dat het motu proprio van de paus een juridische structuur op gang zal brengen, die priesters in staat stelt de traditionele Mis op te dragen zonder ten onrechte aangevalen en voortdurend gedwarsboemd te worden, ironisch genoeg, niet door mensen van andere geloven of wereldlijke autoriteiten, maar door hun eigen pastoors en bisschoppen. Is deze hoop op een nieuw juridisch apparaat realistisch? Is zo'n apparaat noodzakelijk?

Wel, er bestaat een groeiende roep om een herstel van de tridentijnse Mis. En zelfs bepaalde leidinggevende personen van de elite hebben onlangs in enkele kranten openlijke verzoeken om deze Mis geuit.

De Heilige Vader zal, daar ben ik zeker van, hiervan notitie nemen en beslissen wat het beste is voor de Kerk.

U spreekt over de mogelijke realisatie van nieuwe juridische structuren voor de tenuitvoerbrenging van zulke beslissingen. Ik denk niet dat dit zo'n groot probleem zou zijn. Wat veel belangrijker is in dit alles is een echt pastorale aanpak.

Zullen de bisschoppen en de priesters aanvragen voor de tridentijnse Mis afwijzen en het zo nodig maken om juridische structuren te scheppen die als doel hebben de beslissing van de paus te doen uitvoeren? Zal het op die manier gaan?

Ik hoop het eerlijk niet.

De aangewezen vraag die de herders zichzelf moeten stellen is: Hoe kan ik als bisschop of als priester ook maar één enkele persoon nader tot Christus en zijn Kerk brengen?

Het is niet zozeer een zaak van de tridentijnse Mis of van de Novus Ordo. Het is precies een kwestie van pastorale verantwoordelijkheid en gevoeligheid.

Dus, als de tridentijnse Mis de weg is om een veel beter niveau van geestelijke verrijking voor de gelovigen te bereiken, dan zouden de herders haar moeten toestaan.

De belangrijke zorg is niet zozeer "wat" maar "hoe." De Kerk zou altijd moeten proberen onze gelovigen te helpen nader tot de Heer te komen. En als dat bereikt kan worden door het opdragen van de Novus Ordo of van de Mis van Pius V, wel, dan zou er ruimte gemaakt worden voor hetgeen het beste is.

Uiteindelijk deed paus Johannes Paulus II een persoonlijke oproep in *Ecclesia Dei Adflicta* van 1988 tot de bisschoppen, waarbij hij hun dringend vroeg in deze zaak mild te zijn voor hen die de tridentijnse Mis wensen op te dragen, of eraan deel te nemen. Trouwens, we moeten eraan denken dat de tridentijnse Mis niet iets is dat alleen bij de volgelingen van mgr. Lefebvre hoort. Zij maakt deel uit van ons eigen erfgoed als leden van de katholieke Kerk.

Het Tweede Vaticaans Concilie, zoals paus Benedictus zo duidelijk verklaarde in zijn toepspraak tot de leden van de Curie in december 2005, verzag niet een totaal nieuw begin, maar een begin in de continuïteit met een hernieuwd gevoel van enthousiasme en een nieuwe visie, die beter overeenkomt met de missionaire noden van de tijd.

Trouwens, we hebben ook de ernstige kwestie van het afnemend aantal gelovigen in sommige kerken van de westerse wereld. We moeten onszelf afvragen wat er in deze kerken gebeurde en dan waar dat nodig is corrigerende stappen ondernemen. Ik denk niet dat deze situatie alleen aan de secularisatie toegeschreven kan worden. Een diepe geloofscrisis gepaard gaand met een hang naar zinloos liturgisch experimenteren en vernieuwing hadden oefende belangrijke invloed uit op deze zaak. Er is soms veel formalisme en smakeloosheid te zien.

We moeten dus een waar gevoel voor het heilige en mystieke terugkrijgen in de eredienst.

En als de gelovigen voelen dat de tridentijnse Mis hun dat gevoel voor het heilige en het mystieke meer biedt dan iets anders, dan zouden we de moed hebben hun verzoek te aanvaarden.

Wat betreft de timing en de aard van het motu proprio is er nog niets bekend. Het is de Heilige Vader die zal beslissen.

En wanneer hij het doet, zullen wij in alle gehoorzaamheid aannemen wat hij ons aanduidt en ons met een oprechte liefde voor de Kerk inspannen, hem te helpen.

Evenals vele katholieken vandaag, hebben mijn vrouw en ik ondervonden dat we de viering van de Novus Ordo Mis op zondag eerder buiten adem en onthutst verlaten, dan geestelijk versterkt. Waarom?

Bij het opdragen van de Novus Ordo Mis moeten we zeer ernstig opnemen wat we aan het altaar doen. Ik kan niet een priester zijn die droomt in zijn slaap over wat ik de volgende dag in de Mis zal doen, het altaar oplopen en beginnen met het opdragen van de Mis met alle mogelijke verrassende zelf gemaakte rubrieken en handelingen.

De Heilige Eucharistie behoort tot de Kerk. Daarom heeft zij een betekenis uit zichzelf die niet overgelaten kan worden aan de eigenaardigheden van de afzonderlijke celebrant.

Ieder element in de liturgie van de Kerk heeft zijn eigen lange geschiedenis van ontwikkeling en betekenis. Het is zeker niet een zaak van privé "tradities" en kan daarom niet het voorwerp zijn van manipulatie van jan en alleman.

Eigenlijk verklaart Sacrosanctum Concilium dat buiten de Apostolische Stoel en de bisschoppen, waar dit aan de laatste is toegestaan door de eerste, "absoluut geen ander persoon, zelfs niet een priester, iets op zijn eigen gezag mag toevoegen, wegnemen, of veranderen" (SC 22). Niettemin nemen we vandaag veel freewheeling waar in liturgische zaken, in sommige gebieden van de Kerk, voornamelijk te wijten aan een incorrect begrip van de liturgische theologie.

Het mysterie van de H. Eucharistie is bijvoorbeeld vaak verkeerd begrepen of gedeeltelijk begrepen, aldus de deur

openlatend voor allerlei liturgische misbruiken.

Bij het opdragen van de Heilige Eucharistie leggen sommige mensen te veel nadruk op de voorzittersrol van de priester. Maar wij weten dat de priester niet werkelijk de voornaamste handelende persoon is van wat er gebeurt op het altaar.

Dat is Jezus zelf.

Anderen leggen de Eucharistie uit op een manier die het accent legt op haar banket/maal dimensie, haar in verband brengend met "gemeenschap." Ook dit is een belangrijk punt van overweging, maar we zouden eraan moeten denken dat het niet zozeer een gemeenschap is, gevormd door hen die deelnemen aan de Eucharistie als wel door de Heer Zelf.

Door de Eucharistie neemt de Heer ons tot Zichzelf en in Hem worden we in gemeenschap gebracht met alle anderen die zich verenigen met Hem. Het is dus niet zozeer een sociologische beleving als wel een mystieke. Daarom is de Eucharistie zelfs als "gemeenschap" een hemelse ervaring.

Wat belangrijker is, dat is de offerdimensie van de Eucharistie. Iedere keer als we de Eucharistie vieren, beleven we opnieuw het offer van Calvarië, het opdragend als het ogenblik van onze verlossing.

En juist dit feit vormt dus de unieke waardigheid en bron van identiteit van de priester. Hij is aangesteld door Christus om het prachtige mysterie te vieren van dit bederfelijk stukje brood te veranderen in het verheerlijkt Lichaam van Christus en dit kleine beetje wijn in het Bloed van Christus, het offer van Calvarië uitbeeldend voor de verlossing van de wereld. En dit moet beleefd, begrepen en geloofd worden door de priester iedere keer dat hij de Eucharistie viert.

Sacrosanctum Concilium legde inderdaad de nadruk op de offerwerking en de verlossende werking van de Mis. De priester wordt dus, om zo te zeggen, een andere Christus. Wat een grote roeping! En zo, als we de Eucharistie eerbiedig vieren, dan zullen de gelovigen een enorm geestelijk voordeel oogsten en steeds weer terugkeren, op zoek naar dat hemelse voedsel.

Sommige mensen hebben beweerd dat de oplossing van de liturgische cri-

sis – en in wezen de geloofscrisis - die de katholieke Kerk vandaag teistert, het exclusief gebruik van de tridentijnse Mis zou moeten zijn, terwijl anderen volhouden dat we werkelijk een "hervorming van de hervorming" nodig hebben, met andere woorden, een hervorming van de Novus Ordo. Wat denkt ervan?

Een "of – of" houding zou de Kerk onnodig polariseren, hoewel naastenliefde en pastorale zorg de motiverende elementen zouden zijn.

Als de Heilige Vader het wenst, zouden beiden naast elkaar kunnen bestaan.

Dat wil niet zeggen dat we de Novus Ordo moeten opgeven. Maar bij de interactie van de twee Roomse tradities, is het mogelijk dat de één de ander eventueel kan beïnvloeden.

We kunnen niet zeggen dat alles klaar en beëindigd is, dat er niets nieuws zou kunnen gebeuren. Eigenlijk bepleitte Vaticanum II nooit onmiddellijke verandering in de liturgie. Het gaf eerder de voorkeur aan verandering door "organische groei van reeds bestaande vormen" (SC 23). Maar zoals kardinaal Antonelli, een zeer gerespecteerd lid van het Concilium dat de herziening van de liturgie na het Concilie ondernam, in zijn dagboeken noteerde, waren sommige van de liturgische veranderingen na het Concilie ingevoerd zonder veel nadenken, lukraak, en later gemaakt om geaccepteerde gewoonte te worden.

Bij voorbeeld, de communie op de hand was niet iets geweest dat eerst behoorlijk bestudeerd en overdacht was voordat het geaccepteerd werd door de Heilige Stoel. Ze werd lukraak geïntroduceerd in sommige landen van Noord Europa en later geaccepteerd als gewoonte Uiteindelijk verspreidde ze zich naar vele andere plaatsen. Nu is dát een situatie die vermeden had moeten worden. Het Tweede Vaticaans Concilie bepleitte nooit zo'n benadering van de liturgische hervorming.

Lex orandi, lex credendi, lex vivendi (De wet van bidden (is) de wet van geloven, (is) de wet van leven"). Is het waar dat hetgeen we aanbidden en waartoe we bidden, beïnvloedt wat we geloven, en dat wat we geloven beïnvloedt hoe we leven? Met andere woorden, liturgie beïnvloedt uiteindelijk ons moreel leven, is het niet?

Ja. Hoe kunnen we de gelovigen ervan overtuigen, offers te brengen bij hun ethische en morele voorkeuren, tenzij zij eerst diep zijn geraakt en geïnspireerd door de genade van God? En dat gebeurt speciaal in de liturgie wanneer de menselijke ziel de heilbrengende genade op de meest intieme wijze van God ervaart. In de liturgie, wordt het geloof verinnerlijkt en loopt over van inspiratie en sterkte, iemand in staat stellend de morele voorkeuren te gebruiken die in overeenstemming zijn met dat geloof. In de liturgie zouden we de nabijheid van God zo intens moeten ervaren, dat we op onze beurt vurig beginnen te geloven en genoodzaakt zijn juist te handelen.

Wat zijn enkele hedendaagse liturgische trends of problemen die correctie behoeven?

Volgens mijn mening is een daarvan de trend om naar oecumenische liturgieën te gaan ter vervanging van de zondagsmis in sommige landen, waaronder katholieke lekenvoorgangers en protestantse dominees samen celebreren en de laatste uitgenodigd worden, de preek te houden...

Een tweede verontrustende trend is de geleidelijke vervanging van de Mis, opgedragen door een priester, door een paraliturgische dienst, geleid door een leek...

Ongelukkig is de wereldwijd toenevende tendens om de priesters te laïciseren en de leken te clericaliseren. Dit is ook contra mentem ("tegen de geest" of "tegen de bedoeling") van het Concilie.

Er is ook een toenemende trend om de zondagsmis te verschuiven naar de zaterdag, bijna als een "normale" praktijk. Eerder dan dat de zondag de echte dag van God is, en zo een dag van geestelijke en lichamelijke rust, is er een beweging om het belang ervan te verminderen, en te maken dat het een dag van wereldse ontspanning wordt. In Dies Domini, waarschuwde paus Johannes Paulus II tegen deze verontrustende trend. ...

Anthony Valle is een theoloog en schrijver die in Rome woont.

Kardinalen van Nederland

Pater Brendan Arthur

Willem van Rossum (1854 – 1932)

De geschiedenis van kardinaal van Rossum begint vooral in 1864 toen de negenjarige als wees opgenomen werd in een katholiek weeshuis te Zwolle. Hier zou hij het begin van discipline geleerd hebben; een discipline waarom hij later bekend zou worden. Na succesvolle studiejaren in het kleinseminarie van de jezuïeten in Culemborg, trad de jonge Willem als novice in bij de redemptoristen, in het noviciaat te Roermond. Zijn kerkelijke studies werden in Wittem gemaakt, waarna hij op 17 oktober 1879 priester werd gewijd. Als eerste benoeming moest pater van Rossum terug naar Roermond om bij het juvenaat van zijn orde leraar Latijn, poësis en retorica te worden. Hij won het vertrouwen van zijn oversten en werd een paar jaar later professor in de theologie en geestelijke leider voor de seminaristen van Wittem. In 1893 werd hij rector van het studiehuis.

Twee jaar later kreeg pater van Rossum te horen, dat hij naar Brazilië gestuurd zou worden, kennelijk om zijn intellect en administratietalenten daar verder te gebruiken in de opbouw van het Mystiek Lichaam van Christus. De Goddelijke Voorzienigheid, echter, had blijkbaar andere ideeën hierover, want de Algemene Overste van de redemptoristen besloot hem naar Rome te roepen waar hij in 1896 zijn curiale leven begon als consultor van het H. Officie (nu de Congregatie voor de Geloofsleer). Toen bij het optreden van paus Pius X in 1904, afgekondigd werd dat er een nieuwe codex van kerkelijk recht uitgegeven zou worden, werd pater van Rossum als lid van de commissie voor de codificatie benoemd, een ambt dat hij zou houden tot dit werk (1917) voltooid was.

Dit was lang niet zijn enige taak in Rome tijdens deze jaren. In 1909 werd hij gekozen als lid van het generaal bestuur van zijn orde. In 1911 werd pater van Rossum door Benedictus XV benoemd tot kardinaal. Men kan zich voorstellen wat voor een indruk dit maakte op de katholieken van Nederland, die vanaf de reformatie tot dan toe nog geen kardinaal onder hun clerici hadden. Het jaar 1912 zag de kardinaal als pauselijk legaat (vertegenwoordiger van de paus) in Wenen bij het Internationaal Eucharistisch Congres, een functie die hij in 1924 in Amsterdam, en in 1932 in Kopenhagen nogmaals zou vervullen.

Vanaf 1914, toen de kardinaal tot voorzitter van de pauselijke bijbelcommissie benoemd werd, werkte hij achttien jaar in deze positie waar hij naast andere taken, de encycliek *Spiritus Paraclitus* (over de exegese) voorbereidde. Hij was een energieke prelaat over wie een andere kardinaal, Jan de Jong, zei dat zijn "krachtige, doelbewuste en organisatorische leiding in alles merkbaar was." En zo valt het dan ook niet te verwonderen, dat kardinaal van Rossum naast al zijn andere taken in 1915 ook nog tot groot-penitencier werd aangesteld.

Hij kreeg de moeilijkste gewetensvragen ter wereld totdat hij een nieuwe benoeming ontving, degene waarvoor hij het best bekend werd: prefect van de Congregatie de Propaganda Fidei (nu de Congregatie voor de Evangelisatie van de Volkeren). Onder zijn prefectuur is er een nieuwe ontplooiing in het missiewerk van de Kerk gekomen, met nadruk op het vormen van inlandse clerici, met het herbouwen van het Collegium Urbanum in Rome en het stichten van een nieuw college, de Propaganda op de Janiculus in de eeuwige stad.

Kardinaal van Rossum als apostolisch delegaat bij gelegenheid van het Eucharistisch Congres te Amsterdam, juli 1924.

Op 30 augustus 1932, op terugreis van Denemarken, overleed Willem Kardinaal van Rossum in Maastricht. De uitvaartdienst werd in de Sint-Servaasbasiliek van die stad gehouden, en zijn stoffelijk overschot werd in de grafkelder van het redemptoristenklooster in Wittem bijgezet, waar hij jaren geleden professor en rector was. In deze kloosterkerk staat een grafmonument van de kardinaal, en in Den Bosch staat een standbeeld.

Jan de Jong
(1885 – 1955)

Geboren op Ameland. Jan de Jong was de oudste van acht kinderen waarvan drie jongens (inclusief Jan) priester zouden worden en een meisje zuster. Na zijn priesterstudies in Culemborg en Rijsenburg, werd Jan op 15 augustus 1908 priester gewijd; in 1910 promoveerde hij in de filosofie en in 1911 in de theologie aan het Gregorianum in Rome. Teruggekeerd naar Nederland, was hij twee jaar kapelaan in Amersfoort, en daarna 21 jaar hoogleraar kerkgeschiedenis in het seminarie in Rijsenburg waar hij zijn bekende *Handboek der Kerkgeschiedenis* geschreven heeft. Dit werk, dat uit vier delen bestaat, werd verplicht studieboek voor alle Nederlandse en Vlaamse priesterstudenten.

Men was verbaasd – en hijzelf nog het meest! – toen in 1931 de verlegen professor de Jong tot president van het seminarie benoemd werd en tegelijkertijd tot lid van het kapittel van het aartsbisdom. Zowel zijn mensenkennis als zijn administratieve gaven werden door de andere leden van het kapittel gewaardeerd, evenals zijn Noord-Nederlandse spiritualiteit: sober en nuchter door de invloed van het protestantisme; trouw aan de plichten van staat; strijdvaardig en pro-Rome.

In augustus 1935 werd dr. de Jong tot coadjutor van de bisschop van Utrecht benoemd met recht om opvolger van de toenmalige aartsbisschop Jansen te worden. Dit gebeurde in februari van het volgende jaar toen mgr. Jansen zijn ontslag vroeg. Bijna meteen daarna is de strijd van mgr. de Jong tegen de Nederlandse Nazi's begonnen. Op 6 mei 1936 verklaarde hij, samen met andere bisschoppen van Nederland, dat het allen die de Nationaal-Socialistische Beweging zouden steunen, verboden was om de sacramenten van de Kerk te ontvangen, een positie die hij – koste wat kost – zou houden, ondanks wat tegenzin onder zijn medebroeders. Dit standpunt werd herhaald in januari 1941, en in juli werden ook de mantelorganisaties van de NSB veroordeeld. Zelfs de leden die bij het Rooms-Katholiek Werklieden Verbond zouden blijven zou de communie geweigerd

worden. Toen de aartsbisschop dit besluit weigerde te veranderen, werden verschillende priesters en leken die voor het verspreiden van het schriftelijk besluit zorgden, gevangen genomen; hijzelf kreeg echter een boete van f 500.-. Maar de herderlijke brief was succesvol, en de RKWV stroomde van 180000 leden tot 7000 leeg. In de tussentijd waren werken van naastenliefde opgericht waarbij katholieken hun geloofsgenoten in nood hielpen – een initiatief van de aartsbisschop.

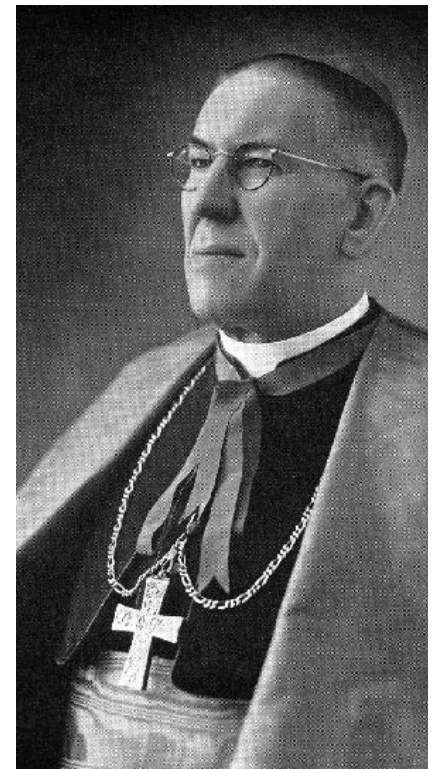
In samenwerking met negen protestantse gemeenschappen, werd op 11 juli 1942 een telegram, door mgr. de Jong ondertekend, naar Seyss-Inquart gestuurd om tegen de verschrikkelijke behandeling van de Joden te protesteren. Drie dagen later werd door de rijkscommissaris besloten dat Joden die vóór 1 januari 1941 tot een christelijke kerk behoorden, niet weggevoerd zouden worden. Tegen de uitdrukkelijke zin van Seyss-Inquart in liet de aartsbisschop (en acht van de negen protestantse gemeenschappen) het telegram in iedere kerk voorlezen en als straf voor deze "on gehoorzaamheid" werden 254 katholieke joden gearresteerd en naar het Amersfoortse concentratiekamp gebracht. Ondanks zijn medelijden met deze gelovigen, liet de Jong zich niet van zijn standpunt afbrengen.

De spanning van de tijd was zeker een factor van zijn eerste hersensbloeding in november 1942, waarna hij tijdelijk niet in staat was het aartsbisdom te leiden. Toch schreef hij een heel scherpe brief geschreven tegen de Duitse misdaden, waarin hij de gelovigen tot burgerlijke ongehoorzaamheid aanspoorde. In een rondschriften van mei 1943, veroordeelde de aartsbisschop in heel sterke bewoordingen de wegvoering en gedwongen tewerkstelling van zijn landgenoten in het buitenland.

Nadat dr. de Jong in juli 1944 slachtoffer was geworden van een auto-ongeluk, waarbij hij een ernstige hersenschudding opliep, is de eerste secretaris en grote steun van de bisschop, J. A. Geerdinck *de facto* medebestuurder van Utrecht geworden, en in 1947 tot vicaris-generaal benoemd, wat hij gebleven is tot de benoeming van Bernard

Alfrink als bisschop coadjutor (1951). Toen deze naar Utrecht kwam, droeg de vermoede kardinaal de Jong alle verantwoordelijkheid voor het aartsbisdom over, en trok zich terug in Amersfoort, waar hij een ongelukkige toeschouwer was van de desintegratie van de eenheid van zijn Kerk.

Aartsbisschop de Jong werd kardinaal op 18 februari 1946, als beloning van Pius XII voor zijn grote moed tegenover de Nazi's en NSB. Hij overleed in Amersfoort op 8 september 1955, twee dagen voor zijn 70^e verjaardag en rust op de katholieke begraafplaats in Utrecht.

De oorlogskardinaal, Jan de Jong

Bernard Alfrink
(1900 – 1987)

Het begin van Bernard Alfrinks leven was triest: een jaar nadat hij te Nijkerk geboren werd als de jongste van drie jongens, stierf zijn moeder. Een tante nam hem mee naar Barneveld om voor hem te zorgen, maar hij keerde vier jaar later terug naar zijn geboorteplaats, herenigd met het gezin dat ondertussen een nieuwe moeder had gekregen.

Na het kleinseminarie en daarna filosofiestudies in Culemborg doorlopen te hebben, en na zijn theologische studies in Rijsenburg, werd hij op 15 augustus 1924 priester gewijd, waarna hij naar Rome vertrok om verder te studeren aan het Pauselijk Bijbelinstituut. Vier jaar later studeerde hij summa cum laude af. In 1929 bood dr. Alfrink een thesise aan bij de Pauselijke Bijbelcommissie, maar zijn werk werd niet aanvaard vanwege tegenstrijdigheid met het geloof. Tot kapelaan van Houten benoemd, keerde dr. Alfrink naar Nederland terug waar hij zijn werk mocht aanpassen, en in 1930 ontving hij in Rome zijn doctoraat in de bijbelwetenschappen.

Na drie jaar als kapelaan in Maarsse, werd hij exegeseprofessor op het seminarie in Rijsenburg, een rol die hij twaalf jaar zou spelen. In die tijd, werkte hij o.a. aan de Canisiusvertaling van de H. Schrift, waarvoor hij vier boeken uit het Oude Testament vertaalde (Prediker, Ecclesiasticus, Wijsheid en Tobias).

In 1945 werd professor Alfrink bij de Katholieke Universiteit te Nijmegen tot professor in de exegese van het Oude Testament in het Hebreeuws benoemd.

Een spannend moment. Kardinaal Alfrink wijdt zijn toekomstige opvolger als aartsbisschop, Ad Simonis, tot bisschop van Rotterdam.

Zijn eerste toespraak, "Over typologische exegese van het Oude Testament", werd beschouwd als een beroep op eerbied voor het letterlijk begrip van de H. Schrift in plaats van een vage mystificatie daarvan. Zijn trouw aan de "sensus catholicus" als door de Romeinse bijbelcommissie voorgesteld, verdiende hem veel respect in de kringen van authentieke exegeten.

Tot grote teleurstelling werd de studieuze professor in 1951 tot hulpbisschop met recht van opvolging voor Kardinaal de Jong benoemd, een ambt die hij liever had willen ruilen om zijn leven in de universiteit te volbrengen. Ook kardinaal de Jong zelf was niet echt enthousiast over de benoeming. Toen dr. Alfrink kardinaal de Jong ontmoette, werd hij begroet met het welkom: "Ik had hier liever iemand anders zien binnenkomen." – "Ik ook", was het antwoord.

Bij zijn nieuwe taak en verantwoordelijkheden als bisschop, toonde mgr. Alfrink zich als een zeer strenge leider, in het kader van een echt ouderwetse prelaat. Lange tenen had hij wat de samenleving betrof, en toen er over de huwelijksmoraal gediscussieerd werd, herhaalde hij zonder twijfel de onveranderlijkheid van de leer van de Kerk.

Toen het Tweede Vaticaans Concilie door Paus Johannes XXIII bijeen geroepen werd, werd kardinaal Alfrink tot lid van de Centrale Commissie van Voorbereiding benoemd, waar hij, onder invloed van de theologen Fortmann en Schillebeeckx een proponent werd voor collegialiteit; voor meer ruimte voor de bisschop in zijn bisdom. Ondanks zijn conservatisme in liturgische zaken, werd hij door verschillende curieleiders beschouwd als progressief. In deze tijd ontdekte hij zijn diplomatische talenten waardoor hij een meester van de middenkoers zou worden, en hierom aangesteld werd als een van de tien voorzitters van het Concilie.

Terug in Nederland viel alles wat katholiek was op zijn kop door nieuwe experimenten en zelfemancipatie van priesters, religieuzen en leken. Kardinaal Alfrink viel de taak te beurt om bruggenbouwer te zijn tussen de nu vrij-

zinnige Nederlandse katholieken en het Vaticaan. Een voorbeeld uit die moeilijke tijd is de publicatie van de Nederlandse Nieuwe Katechismus, die meteen vertaald werd en overall verspreid. Nadat men het boek bij paus Paulus VI aangeklaagd had, werd kardinaal Alfrink naar Rome geroepen en door een speciale kardinaalscommissie gedwongen om kritiek te leveren op de Katechismus.

De positie als tussenpersoon, tussen het steeds liberalere Nederland en Rome werd nog moeilijker met het Pastoraal Concilie van Noordwijkerhout (1968-70). Daar zijn de gefrustreerde clerici en leken losgelaten tegen de Kerk. Het debat over het celibaat, dat op gang kwam maakte het Vaticaan woedend, en van kardinaal Alfrink (en de andere bisschoppen) werd geëist zich te verzetten tegen alle liberalisering van de Kerk. Maar toen *Humanæ Vitæ* (encycliek over de geboorteregeling) verscheen, liet de kardinaal de gewetensbeslissingen aan de ouders over.

Om wat tegenwicht te geven aan de losgelaten gekte, benoemde het Vaticaan twee priesters tot bisschop, die bekend stonden voor hun trouw aan Rome: A.J. Simonis (Rotterdam) en J.M. Gijsen (Roermond). Deze laatste werd door Paulus VI zelf in de St. Pieter gewijd, welke plechtigheid kardinaal Alfrink – gedwongen – bijwoonde.

Op de dag na zijn 75^e verjaardag kreeg de kardinaal zijn ontslag als aartsbisschop van Utrecht, een maatregel die hem zeer deed en waarvan hij nooit herstelde. Met de benoeming van mgr. Willebrands als de nieuwe aartsbisschop, trok kardinaal Alfrink zich terug uit het openbare leven. In 1985 kreeg hij een bezoek van paus Johannes Paulus II, wat hij als eerherstel van het Vaticaan beschouwde. Op 17 december 1987 stierf hij in het Antoniusziekenhuis na een hersenbloeding en longontsteking.

Jo Willebrands (1909 – 2006)

Johannes Willebrands werd in Bovenkarspel (bisdom Haarlem) geboren op 4 september 1909, als oudste van negen kinderen. Na kerkelijke studies

in Warmond (bij Leiden) te hebben gedaan werd hij in 1934 priester gewijd en na drie jaar studie op het Angelicum in Rome over *De denkleer van kardinaal Newman en haar toepassing op de kennis van God door het geweten*, promoveerde hij. Hij keerde terug naar Nederland waar hij aalmoezenier van het Begijnhof in Amsterdam werd. Vanaf 1940 gaf dr. Willebrands filosofieles op het grootseminarie van Warmond en hier werd hij vijf jaar later rector.

Vanaf deze tijd interesseerde hij zich voor de oecumene en de relaties tussen de katholieke Kerk en andere belijdenissen. Voor de oecumene in Nederland werkte hij als president van de Willibrordusvereniging, en in 1951 organiseerde hij de internationale *Katholieke Conferentie voor Oecumenische Kwesties*. Zijn ervaring in oecumenische zaken werd door Rome opgemerkt, en in 1960 werd hij door Johannes XXIII aangesteld als secretaris van een nieuw Secretariaat voor de Eenheid der Christenen (onder de prefectuur van kardinaal Augustin Bea). Mgr. Willebrands werkte vooral met de anglicanen, de Russische orthodoxen, en had een grote interesse in de joden.

Als belangrijke man tijdens het Concilie, zorgde mgr. Willebrands ervoor dat in de documenten niets zou komen, wat aanstoot zou geven aan de leden van andere belijdenissen. Voornamelijk werkte hij aan de documenten *Dei Verbum* (over de Openbaring), *Nostra Aetate* (over de oecumene) en *Dignitatis Humanae* (over de godsdienstvrijheid). Het was ook grotendeels dank zij mgr. Willebrands dat vertegenwoordigers van de orthodoxe kerken als toeschouwers aanwezig waren bij het Concilie, maar men zegt dat de voorwaarde hiervoor was dat er geen woord over het communisme gesproken zou worden. Het katholieke Oosten onder leiding van Kardinaal Sypji protesteerde, maar mgr. Willebrands verdedigde zijn initiatief, omdat – volgens hem – de orthodoxen ook de eenheid van de Kerk wilden.

Als beloning voor zijn werk, werd de "Vliegende Hollander" (zoals de Romeinen hem noemden om zijn vele reizen), op 4 juni tot titulairbisschop van Mariana benoemd. Na de dood van kardinaal

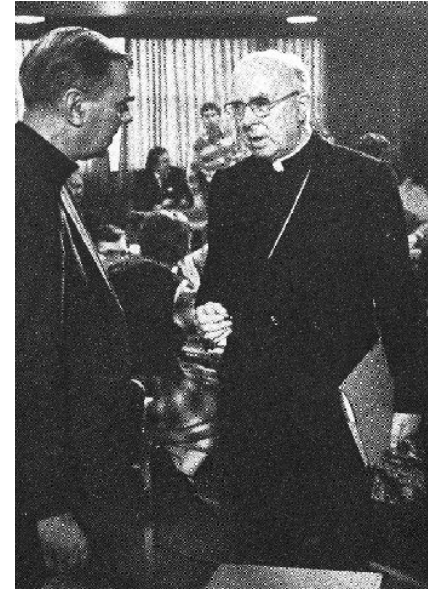
Bea werd mgr. Willebrands in 1969 tot prefect van het Secretariaat voor de Eenheid der Christenen benoemd, en twee weken daarna kreeg hij de rode bonnet van Paulus VI.

De nieuwe kardinaal bleef actief in zijn oecumenische werk en toen hij in 1975 benoemd was als opvolger van Bernard Kardinaal Alfrink, hield hij niettemin zijn verantwoordelijkheid als hoofd van de Secretariaat. In die turbulente tijden van de jaren na het concilie in Noordwijkerhout, werd er gehoopt dat hij de diplomatieke vaardigheden die hij vaak getoond had met leiders van andere belijdenissen, in Nederland ook zou kunnen gebruiken om de polarisatie van behoudende en liberale katholieken te voorkomen. Helaas, het was blijkbaar gemakkelijker met de Sovjets om te gaan dan met de radicale Nederlanders. Zijn bestuur van de Kerk was geen succes, en in 1983 werd hij door mgr. Ad Simonis vervangen als aartsbisschop. Hierna gaf hij zich met hernieuwd enthousiasme aan zijn levenswerk van oecumene, tot zijn dood in Denekamp op 2 augustus 2006. Met de andere kardinaalaartsbisschoppen van Utrecht, rust hij op de begraafplaats St. Barbara in die stad.

Ad Simonis
(1931 -)

In Lisse geboren, als oudste zoon van een gezin van elf kinderen, bereidde Adriaan Simonis zich voor op zijn kerkelijke carrière op het kleinseminarie van Hageveld, waar zijn orgelspel en hoge cijfers zijn – in de ogen van zijn medebroedertjes – gebrek aan voetbalvaardigheid compenseerden. Zijn opleiding aan het grootseminarie volgde hij in Warmond (Leiden), en op 15 juni 1957 werd hij priester gewijd. Na twee jaar in een parochie, vertrok kapelaan Simonis naar Rome waar hij Bijbelwetenschap studeerde (1959 – 1966). Door een thesis over de theologie van de Goede Herder promoveerde hij cum laude tot doctor in de exegese.

In 1970 werd hij tot tweede bisschop van Rotterdam benoemd, iets wat erkend werd als een poging van Rome, om enig tegengif onder het Nederlands katholiek leven te brengen. (Nog een conservatieve, Johannes Gijzen, zou twee

Bij Nederlands eigen pastoraal concilie te Noordwijkerhout spreekt kardinaal Willebrands met de toenmalige bisschop van Den Bosch, mgr. Bluyssen.

jaar later in het bisdom Roermond benoemd worden... met interessante gevolgen.)

Tot verassing van het volk, en ergernis van de Nederlandse bisschoppen werd mgr. Simonis bisschop coadjutor van Utrecht (met recht op opvolging). Dit was de eerste keer sinds katholieke emancipatie (1853) dat het door Rome gegeven voorrecht, dat de bisschoppen van de Nederlandse kerkprovincie hun eigen kandidaten mochten voorstellen, niet van toepassing was. Rome legde haar wil op, direct tegen de andere bisschoppen in, die min of meer verenigd waren op het liberaliserende pad van de katholieke Kerk in Nederland.

Voor conservatieve katholieken was zijn benoeming een reden om te juichen, maar ondanks zijn traditionele standpunt over de huwelijksmoraal (dat hij bleef verdedigen door zijn jaren als aartsbisschop heen), waren velen teleurgesteld dat zijn leiding niet agressiever tegen de onorthodoxe clerici en leken is geweest. Op 13 november 2006 informeerde de kardinaal dat hij, volgens de normen van het kerkelijk recht, in een brief aan de Heilige Vader, zijn ontslag had ingediend.

Storm in een glas water

Pater Jürgen Wegner

Op 30 december 1970 heeft paus Paulus VI bekend gemaakt dat dr. A.J. Simonis op 39-jarige leeftijd, tot dan toe kapelaan te Den Haag, mgr. M.A. Jansen als bisschop van Rotterdam zal opvolgen. Meteen is geheel katholiek Nederland in rep en roer. Zelden zal in de kerkgeschiedenis de benoeming van een bisschop tot zoveel heftige reacties hebben geleid als in dit geval. Het bericht van de benoeming, op woensdagmiddag 30 december 1970, veroorzaakte grote opschudding. Hoogst verrassend was de beslissing van Rome om de Haagse kapelaan Simonis tot bisschop te benoemen.

Nu, 37 jaren later, kunnen wij ons afvragen wat de redenen waren die voor deze opschudding zorgden en in hoever de angsten van 1970 gegrond waren.

Voorgeschiedenis

Mgr. M.A. Jansen, bisschop van Rotterdam, verzoekt Rome om met emeritaat te kunnen gaan en krijgt op 3 januari 1970 ontslag uit zijn functie. De bisschopszetel van Rotterdam is vacant en er wordt werk gemaakt voor de keuze van een nieuwe bisschop.

Het hele jaar door maken de Nederlandse verantwoordelijken er werk van, de benoeming van de nieuwe bisschop voor te bereiden. In een enquête wordt aan de gelovigen van het bisdom Rotterdam gevraagd om de beschrijving

van de gewenste profiel van de nieuwe bisschop te geven. Aan de enquête, die tijdens de eucharistievieringen wordt gehouden en waaraan alle kerkgangers kunnen meedoen, nemen tenslotte 80.000 diocesanen mee.

Daarna wordt aan de priesters, de leden van de diakonale raden en de leden van de diakonale religieuze raden gevraagd, namen te noemen. Op de oorspronkelijke lijst staat de vicaris-generaal van het bisdom Rotterdam, dr. C.G.F. Braun met 238 stemmen als eerste bovenaan. Dr. A.J. Simonis heeft minder dan de helft van dit aantal stem-

men en is met 118 stemmen de nummer twee op de lijst. De derde op de lijst is drs. Th. C.J. Beemer, moraal-theoloog in Nijmegen met 95 stemmen.

Over de acht die de meeste stemmen krijgen worden afzonderlijke adviezen uitgebracht door: 1) de dekens van het bisdom, 2) de hoofden van dienst, 3) de docenten uit het diocees Rotterdam van de Katholieke Theologische Hogeschool te Amsterdam. Van de acht namen die eerst werden voorgedragen, wordt die van dr. Simonis nu op de laatste plaats genoemd. De zogenaamde Commissie van voorbereiding legt deze

lijst voor aan de Pastorale Raad van het bisdom Rotterdam.

Voordracht

Op 11 mei 1970 stelt de Pastorale Raad van het bisdom een nieuwe lijst op van vijf kandidaten. De naam van dr. Simonis komt op deze lijst niet meer voor. De uitdrukkelijke bedoeling is om van deze lijst niet meer af te wijken. Er is afgesproken, dat van de lijst van vijf alleen dan afgeweken zou worden wanneer er zeer belangrijke redenen voor zouden zijn. Aanvankelijk rijst hierover een trouwenskwesie bij een aantal priesters in het bisdom, maar men neemt tenslotte genoegen met de geheimhouding van de voordracht van de drie aan Rome op grond van het feit, dat er geen enkele reden is om aan de goede trouw van het kapittel te twijfelen. De lijst van drie is dan ook nooit uitgelekt. Op basis van de lijst van vijf moet aangenomen worden dat de voordracht hoogstens de namen bevat van de vicarissen van het bisdom drs. Van de Ende en dr. Braun, de deken van Rotterdam drs. Oosterom, de deken van Delft de heer Sul en de Nijmeegse lector Beemer.

De voordracht wordt daarna gestuurd aan het episcopaat, die – indien dat nodig wordt geoordeeld – commentaar kan geven op de voordracht. Van het episcopaat is de voordracht tenslotte aan de nuntiatuur in Den Haag aangeboden, voor doorzending naar Rome. Ook de interinternuntius in Den Haag kan commentaar leveren op de voordracht en er eventueel een naam aan toevoegen. In het bisdom Rotterdam wordt aangenomen, dat dit laatste het geval is.

Opschudding

Dr. Simonis wordt op Kerstmis 1970 bij de internuntius ontboden. Mgr. Felici deelt hem mede dat Rome hem tot bisschop van het bisdom Rotterdam heeft benoemd. Op het einde van het jaar zou deze benoeming bekend worden gemaakt.

Onmiddellijk na het bekend worden van de benoeming op 30 december houdt dr. Simonis een persconferentie in zijn pastorie te Den Haag.

Het dagelijks bestuur van het kapittel van Rotterdam komt in spoedzit-

ting bijeen, constateert verontrusting en vraagt schriftelijke reacties.

Het dagelijks bestuur van de Pastorale Raad van Rotterdam verklaart: "Met diepe teleurstelling" kennis te hebben genomen van de benoeming, "omdat uit deze benoeming een volkomen veronachtzaming blijkt van de mening van een zeer groot aantal gelovigen van het bisdom". Het bestuur vreest dat deze bisschop "een teken van tegenspraak" zal zijn.

De volgende dag vragen de dekens van het bisdom Rotterdam aan dr. Simonis, "zich als benoemd bisschop van Rotterdam terug te trekken." Zij herinneren aan de bezwaren die zij eerder gemaakt hadden tegen een eventuele kandidatuur van dr. Simonis. Zij handhaven die bedenkingen. Drie en vijftig Haagse pastores nemen met meerderheid van stemmen een motie aan, waarin aan de benoemde bisschop verzocht wordt zich terug te trekken. In een verklaring van 25 priesters uit de Haagse agglomeratie wordt dr. Simonis gevraagd alsnog van het ambt af te zien en aan de Nederlandse bisschoppen wordt verzocht zich te beraden over de vraag of zij dr. Simonis op moeten nemen in hun college.

Dr. Simonis zegt in een uitzending van Brandpunt: "Ik ben niet alleen benoemd, maar ik heb ook bewust ja gezegd. Ik heb mij daardoor voor het leven verbonden met het bisdom Rotterdam en de wereldkerk."

Gespletenheid

Het kapittel van Rotterdam constateert "verontrusting" en geeft de volgende verklaring uit: "Het Kathedraal Kapittel constateert uit vele eerste reacties, dat verontrusting is ontstaan ten gevolge van de benoeming van de nieuwe bisschop voor het bisdom Rotterdam. Onder deze omstandigheden biedt het Kathedraal Kapittel zich aan als adres om eventuele schriftelijk reacties te ontvangen. Het Kathedraal Kapittel meent hiervoor de aangewezen instantie te zijn, omdat het bestaat uit de vicarissen en uit vertegenwoordigers van dekens, hoofden van dienst, diocesane pastorale raad, pastores en docenten van de Katholieke Theologische Hogeschool te Amsterdam. Aan de hand van de ontvangen reacties zal het kapittel in overleg met de nieuw benoemde bisschop

zich beraden wat in het belang van het diocees moet worden gedaan."

Het Dagelijks Bestuur van de Diocesane Pastorale Raad van Rotterdam biedt zijn ontslag aan. Het vergadert op 2 januari, heeft scherpe kritiek op de gang van zaken en verklaart: "Het bestuur is van mening dat door de Raad alles moet worden gedaan om de benoeming van kapelaan Simonis ongedaan te maken." Met zeer grote meerderheid van stemmen wordt deze bestuursverklaring door de vergadering aangenomen. In de vergadering wordt de rol van de pro-internuntius fel geïkaakt. Het bestuur is zeer verontwaardigd over de aantijging van de nuntiatuur dat de Diocesane Pastorale Raad "gemanipuleerd" zou hebben met de procedure en met de namen van de kandidaten voor het bisschopsambt. De hoofden van dienst van het bisdom Rotterdam sturen een brief aan dr. Simonis met de conclusie: "Wij voelen ons genooddaakt u met de grootste aandrang te verzoeken om terug te komen op uw persoonlijke aanvaarding van deze benoeming." Ze vrezen dat door de benoeming van dr. Simonis de kerk van Rotterdam gevaar loopt in ernstige gespletenheid te komen.

Bisschoppen

Terwijl de basis van de Nederlandse kerk geschokt reageert en haar ontevredenheid met de benoeming duidelijk te kennen geeft, hullen de Nederlandse bisschoppen zich in stilzwijgen. Op 2 januari ontvangt kardinaal Alfrink dr. Simonis in Utrecht. Inhoudelijke punten van het gesprek worden in het publiek niet bekend. De kardinaal verzoekt in het communiqué dat volgt op het bezoek slechts, alle discussies en verklaringen over de benoeming tijdens de liturgievieringen achterwege te laten. Tien dagen later verklaren de bisschoppen in een communiqué dat zij dr. A. Simonis in hun college opnemen. Na contact met de Heilige Stoel is het de bisschoppen duidelijk geworden dat de benoeming van dr. Simonis "in de bedoeling van de paus een definitief karakter draagt." Toch vertrekken kardinaal Alfrink en de bisschoppen Th. Zwartkruis van Haarlem en J.B. Möller van Groningen in de dagen na het communiqué naar Rome. Wat daar wordt besproken wordt niet bekend.

Onderhuidse dreiging

Op 20 maart vindt de bisschopswijding van dr. Simonis plaats in de kathedrale Kerk St. Elisabeth te Rotterdam. Kardinaal Alfrink zal de liturgie voorgaan en de toespraak bij het historische gebeurtenis houden. Hij kan geenszins zijn teleurstelling over de gang van zaken verbergen. "De aanstelling van een nieuwe bisschop wordt verondersteld een blijde geestelijke aangelegenheid te zijn. De reacties van de laatste maanden hebben niet aan dat verwachtingspatroon beantwoord... Men kan moeilijk ontkennen – hoezeer ik dat ook als aartsbisschop van deze lokale kerk betreur – dat er een polarisatie is gegroeid van tegenstellingen die binnen de kerkgemeenschap reeds min of meer latent aanwezig waren. Het was verdrietig om te moeten constateren dat zich binnen onze geloofsgemeenschap veel tweespalt en onenigheid manifesteerde, veel elkaar niet kunnen of niet willen verstaan, veel agressie, veel achterdocht en verdachtmaking." Hij ziet al verder vooruit. Enkele episodien in zijn toespraak zijn gericht op de toekomst en zijn een onderhuidse dreiging gericht op Rome, om niet nog eens op die wijze in het reilen en zeilen van de Nederlandse kerkprovincie in te grijpen: "Dat alles heeft schade gedaan aan de Kerk en het heeft het vertrouwen in de kerkelijke autoriteit ondermijnd... Een herhaling van deze situatie moet tot alle prijs vermeden worden. Ik denk dat iedereen aan wie de toekomst van de Nederlandse kerk ter harte gaat, dit zal betreuren en zal verstaan hoezeer de opdracht van het episcopaat om ten opzichte van al hun gelovigen hun herdersambt waar te maken, daardoor is verzaagd. Bisschoppen van een kerkprovincie kunnen zich niet identificeren met een bepaalde groep uit hun geloofsgemeenschap. Zij hebben van Godswege de opdracht herder te zijn van geheel de kudde." Als hoofd van de kerkprovincie heet hij zijn "dierbare nieuwe medebroeder in het bisschopsambt" welkom in het midden van de bisschoppenconferentie en stelt toch duidelijk de wetten.

"Welkom in ons midden"

De Kardinaal wijst op de moeilijke situatie en wil meteen de nieuwe bisschop inbinden in het college van het Nederlandse episcopaat. Daar heeft mgr.

Simonis de plaats in te nemen van de jongste en te luisteren naar wat zijn oudere broeders hem zullen zeggen. Zeker zullen zij hun jongste broeder aanvaarden voorzover hij meeloopt in de rij van het college. "Wij allen zijn ons wel bewust van de moeilijke positie waarin u bent gebracht. Maar ik hoop dat u er van overtuigd wilt zijn, dat uw medebisschoppen oprecht bereid zijn u te helpen, uw opdracht te vervullen... Als ik terugkijk in het verleden, toen ik als aartsbisschop-coadjutor van Utrecht werd aangewezen en als de jongste van het bisschoppencollege, verwacht werd – ook door de collega's – dat ik de eerste plaats zou innemen, toen heb ik grote waarde gehecht aan het gezamenlijk overleg. Ik wil graag getuigen dat ik – zonder ervaring het college binnentredend – zeer veel van de ondervinding van mijn oudere collega's heb geleerd. In een collegiaal bestuur heeft de inbreng van ieder van de leden een aparte waarde. Ik meen te mogen zeggen dat de bisschoppen bereid zijn u met uw inbreng te aanvaarden. Onze gezamenlijke opdracht zal zijn, de Kerk van Nederland in de huidige situatie te bewaren in de eenheid van de universele Kerk." Kritische waarnemers van het gebeuren rond de benoeming van dr. Simonis tot bisschop van Rotterdam, tegenstanders van deze benoeming evenals degenen die hem toejuichen, allen roepen ze op de dag van de wijding dezelfde vragen op: 1) Wie is mgr. Simonis? Waar komt hij vandaan en wat zegt hij van zichzelf? Moeten wij hem vrezen, kunnen wij op hem aan? 2) Is deze benoeming de aanvang van een intensievere bemoeienis van de kant van Rome dat zich voortaan steeds weer zal inmengen in de belangen van de Nederlandse kerkprovincie?

Mgr. Simonis

Adrianus Johannes Simonis is geboren op 26 november 1931 te Lisse. Hij is de oudste zoon in een tandartsgezin van 11 kinderen. In 1945 gaat Ad Simonis naar het kleinseminarie Hageveld van het bisdom Haarlem in Heemstede en begint zes jaar later de priesteropleiding op het grootseminarie Warmond. Na twee jaar als parochiepriester te hebben gewerkt, krijgt Simonis een studieopdracht om van 1959 tot 1966 in Rome bijbelwetenschappen te studeren. Hij promoveert cum laude tot doctor

in de bijbelexegese met het proefschrift over Jezus als de Goede Herder. Dr. Simonis wordt door het episcopaat aangewezen als deelnemer aan de derde, vierde en zesde sessie van het Pastoraal Concilie (1966-1971) in Noordwijkerhout. Op voordracht van de Diocesane Pastorale Raad van het Bisdom Rotterdam wordt hij in maart 1969 benoemd tot Kanunnik van het Kathedraal Kapittel van Rotterdam. Na de dood van bisschop Jansen wordt Adrianus Simonis op 30 december 1970 door paus Paulus VI benoemd tot de tweede Bisschop van Rotterdam en op 20 maart 1971 wordt hij door kardinaal Alfrink en de overige residerende bisschoppen van Nederland in de kathedrale kerk van de H.H. Laurentius en Elisabeth te Rotterdam tot bisschop gewijd. Op 9 juli 1983 maakt paus Johannes Paulus II bekend dat hij mgr. dr. A.J. Simonis met ingang van 27 juni 1983 heeft benoemd tot Coadjutor van de Aartsbisschop van Utrecht, kardinaal Willebrands. Een aantal maanden later, op 3 december 1983, wordt mgr. Simonis geïnstalleerd als Aartsbisschop en is daarmee de 69ste opvolger van St. Willibrord. Op 25 mei 1985 creëert de paus hem tot Kardinaal van de Heilige Kerk van Rome. Daarmee is hij kardinaal-priester van de titelkerk St.-Clemens in Rome.

Verticaal monument

Velen verwachten – net zoals zij dat twee jaar later terecht zullen doen in verband met de benoeming en wijding tot bisschop van mgr. Gijsen – dat dr. Simonis een conservatief tegenwicht zal zijn tegen de progressieve stromingen in Nederland. Vandaar ook de hevige reacties van de critici van deze benoeming en de angst met hem een "teken van tegenspraak" voor zich te vinden in het Nederlands episcopaat. Enthousiaste stemmen worden luid: "Met de benoeming van dr. Simonis tot bisschop van Rotterdam plaatst Rome een verticaal monument van bewust en eerlijk conservatisme temidden van een verdeeld katholiek Nederland. Dat is een moeilijke, penibele maar reële zaak. Een conservatieve bisschop in een erkend progressief college van bisschoppen weerspiegelt met enige waarschijnlijkheid de gevoelens en gevoeligheden die hier in katholieke geloofzaken bestaan... Eerlijk conservatisme moet in

een kerkprovincie die naar democratische verhoudingen streeft ook stem kunnen krijgen in het hoogste college. Er hoeft pas echt getreurd te worden als deze ene stem de collegialiteit geweld zou aandoen door zich met dwingend de kracht te doen horen als het geluid dat de enige waarheid verkondigt. Maar dr. Simonis is een eerzaam conservatief. Hij is oprecht bewogen door de benaauwenis van katholieken die vinden dat de vernieuwing in Nederland te ver en te snel gaat. Zo is hij tegen ontkoppeling van priesterschap en celibaat, waar een meerderheid van katholieke Nederlanders voor is. En hij is het oprecht eens met de encycliek *Humanae Vitae*, hoewel een meerderheid van de Nederlandse katholieken zich door deze encycliek niet aangesproken voelde." Hijzelf echter relateert deze verwachtingen. Gevraagd of hij zichzelf conservatief acht geeft hij op zijn bekend diplomatieke, uitwijkende manier tot antwoord: "Conservatief is een zeer betrekkelijk begrip. Met dr. Karl Rahner zou ik zeggen: 'Als Küng naast mij staat noem ik mij conservatief, maar naast Ottaviani ben ik progressief.'" Zeker heeft de waarnemer van de Maasbode van 20 maart het niet mis wanneer hij zegt: "Welnu, in deze laatste kwaliteit, die wij niet afwezig durven veronderstellen, aanvaardt de nieuwe bisschop met zijn benoeming ook de plicht te getuigen van de oprechte wil tot verdraagzaamheid en begrip die naar onze overtuiging binnen het huidige college van bisschoppen levend is."

Bemoeienis van Rome

Met de aankondiging van het ontslag van mgr. Jansen als bisschop van het bisdom Rotterdam maakt de plaatselijke kerk te Rotterdam werk van de voorbereiding van de aankomende benoeming. In de trant van de tijd wordt op democratische manier het kerkvolk bevraagd, doen de priesters en actieve medewerkers in de parochies en het bisdom hun voorstellen, bewandelt men voor de keuze voor de tweede bisschop van Rotterdam nieuwe wegen. Dit alles geschiedt los van Rome en geheel in de geest van het Pastoraal Concilie van Noordwijkerhout. Rome daarentegen kijkt al sinds jaren met huivering naar de Nederlandse kerkprovincie die op de basis van de besluiten van het Twee-

de Vaticaans Concilie steeds nieuwe dingen invoert en zich daarbij van de richtlijnen vanuit Rome niets aantrekt. Met de keuze voor dr. Simonis, die op geen enkele manier vooraf in Nederland is aangekondigd, barst de al lang bestaande maar onderhuidse spanning uit. In deze benoeming beluistert men de stem van Rome. Zij klinkt harder dan de stemmen van de velen uit het Rotterdamse diocees die meenden vanuit een optimale vorm van democratische meningsvorming te mogen meespreken in de benoeming van hun bisschop. De Pastorale Raad van Rotterdam heeft op 2 januari in een bestuursverklaring felle kritiek: "Wij moeten nu met grote teleurstelling en verontwaardiging vaststellen dat de paus, zonder opgaaf van redenen, het advies dat de Raad met grote zorgvuldigheid heeft uitgebracht, naast zich heeft neergelegd. Alle inspraak schijnt voor niets te zijn geweest," en de actiegroep Septuagint brengt tot uiting dat "de belangen van het bisdom Rotterdam op ergernisgevende wijze gemold zijn." Ze is de prointernuntius Angelo Felici dankbaar "dat hij op overtuigende wijze heeft aangetoond dat het systeem van nuntiatoren een werkelijke dialoog tussen de plaatselijke bisschoppen en de paus onmogelijk maakt." Het diocesaan priesterberaad Den Bosch wil zelfs "dat er nieuwe rechtsregels worden geschapen, waarin de inspraak van de plaatselijke kerk en met name van de eigen bisschoppen duidelijk wordt veilig gesteld. Op 30 januari zal het Diocesane Pastorale Beraad Rotterdam aftreden en bij zijn opheffing verklaren: "Nog altijd zijn wij er van overtuigd dat Rome met de benoeming van dr. Simonis een wig heeft willen drijven binnen het Nederlands episcopaat... Nog steeds hebben wij de overtuiging dat Rome op autoritaire wijze heeft ingegrepen in een kerkprovincie die zij voor onmondig wenst te houden. Nog altijd is niet openlijk verklaard door de bisschoppen, waarom zij - en zó snel - onder dit structureel geweld zijn doorgegaan."

Conclusie

De godsdienstsocioloog Walter Goddijn, die in de jaren zestig tot de machtigste mannen binnen de Nederlandse rooms-katholieke Kerk behoort, vergelijkt deze benoeming en die van

mgr. Gijsen met de inval van de Duitsers in mei 1940. In zijn autobiografie 'De moed niet verliezen' schreef hij: "Zo trokken binnen de tijdspanne van ongeveer een jaar nog twee bisschoppen triomfantelijk binnen, Ad Simonis in de moderne havenstad Rotterdam en Jo Gijsen in de vlak bij de Duitse grens gelegen bisschopsstad Roermond." In hetzelfde denkpatroon is de pauselijke interinternuntius voor Walter Goddijn een 'Verklikker' en moest volgens hem - in verband met de benoemingen van deze beide bisschoppen - kardinaal Alfrink in Rome 'capitulatievoorwaarden' tekenen. Hij verwijt Rome daarmee de vaart uit de vernieuwing van de Nederlandse Kerk te hebben genomen en vooral in 1972 een einde te hebben gemaakt aan het Pastoraal Concilie.

Wij kunnen gemakkelijk op dit voorbeeld van de bezetting van Nederland verder breien: die was niet van blijvende aard! Zeer snel werden de Duitsers weer uit dit land gezet en hebben de Nederlanders het roer weer in handen genomen! Zeker was de benoeming van dr. Simonis een bulderend begin, gelijk aan een oorlogsverklaring. Rome ondernam een poging om haar eigen terrein terug te veroveren. Maar zeer snel heeft kardinaal Alfrink deze poging de kop ingedrukt. In de toespraak bij de wijding van mgr. Simonis wijst hij op de plicht zich te schikken onder zijn grote broeders in het bisschoppencollege. Heel snel heeft mgr. Simonis zich daar aangepast. Als jongste is hij begonnen, maar is zijn 'voorbeeld' kardinaal Alfrink nog voorbijgestreefd. Na aanvankelijk rommelen keert snel de rust weer. Alles gaat zijn vroegere gang. De luide stemmen hebben het in het begin moeten begeven en konden tenslotte toch zegevieren. Rome heeft met de benoeming de wateren bewogen maar ze niet kunnen vernieuwen.

Men zou de roomse poging het best kunnen omschrijven met als een "Storm in een glas water"

De Verrijzenis

Romano Guardini

Ongelooflijk

Alle evangeliën vermelden een geheimzinnige gebeurtenis, die op de derde dag na Jezus' dood heeft plaats gehad. De berichten hebben naar de vorm reeds een bijzonder karakter: zij breken snel, abrupt af, doorkruisen elkaar en vertonen spanningen en tegenstrijdigheden, die niet geheel op te lossen zijn. Er schijnt iets ongelooflijks naar voren te dringen, iets zo geweldigs, dat het de gewone vormen der ervaring doorbreekt. Wanneer wij de verschillende teksten volgens een zekere waarschijnlijkheid samenvoegen, verkrijgen wij ongeveer het volgende beeld:

“Na de sabbat, bij het aanbreken van de eerste dag der week ... brak een hevige aardbeving los. Want een engel des Heren daalde af van de hemel, kwam naderbij, rolde de steen weg, en ging daarop zitten. Zijn aangezicht was als een bliksem, en zijn kleed wit als sneeuw. En de wachters sidderden voor hem van vrees, en werden als doden” (Matt. 28, 1-4).

“Toen de sabbat voorbij was, kochten Maria Magdalena, Maria van Jacobus en Salome specerijen, om Jezus te gaan balsemen. Zeer vroeg op de eerste dag der week, bij het opgaan der zon, kwamen ze bij het graf. En ze zeiden tot elkander: Wie zal ons de steen weggrollen voor de ingang van het graf? Maar toen ze gingen zien, merkten ze, dat de steen al opzij was gerold; want hij was zeer groot” (Mark. 16, 1-4). “En toen ze er in waren gegaan, vonden ze het lichaam van de Heer Jezus niet” (Luk. 24, 3).

“Ze (Maria Magdalena) snelde daarom vlug naar Simon Petrus heen, en

naar de andere leerling, die Jezus liefhad, en zei hun: Men heeft de Heer uit het graf genomen, en we weten niet, waar men Hem heeft neergelegd. Toen gingen Petrus en de andere leerlingen op weg en begaven zich naar het graf. Ze waren samen op weg gegaan” (Joh. 20, 2-4).

“Terwijl ze (de andere vrouwen, die bij het graf waren achtergebleven) nu niet goed wisten, wat ze ervan moesten denken, zie, daar stonden twee mannen bij haar in schitterend gewaad. Toen ze hevig verschrikt het hoofd ter aarde bogen, spraken ze tot haar: Wat zoekt gij de Levende bij de doden? Hier is Hij niet; Hij is verrezen. Herinnert u wat Hij tot u heeft gezegd, toen Hij nog in Galilea was: “De Mensenzoon moet in de handen van zondaars worden overgeleverd en gekruisigd, maar de derde dag zal Hij verrijzen” (Luk. 24, 4-7). “Gaaf nu heen, en zegt aan zijn leerlingen en aan Petrus: Hij gaat u voor naar Galilea; daar zult gij Hem zien, zoals Hij het u heeft gezegd” (Mark. 16, 7). “Nu herinnerden ze zich zijn woorden. Ze gingen heen van het graf, en vertelden dit alles aan de elf en de overigen” (Luk. 24, 8-9).

“De andere leerling (van de twee, die naar het graf gingen, Johannes) liep sneller dan Petrus, en kwam het eerst bij het graf. Hij bukte zich voorover en zag het lijnwaad liggen, maar hij ging het graf niet binnen. Nu kwam ook Simon Petrus achter hem aan, ging het graf binnen, en zag het lijnwaad liggen met de zweetdoek, die zijn hoofd had bedekt; deze lag niet bij het lijnwaad, maar afzonderlijk opgerold op een andere plaats. Nu ging ook de andere leerling binnen, die het eerst bij het graf was gekomen. En nu hij het zag, geloofde hij ook; want ze kenden de Schrift

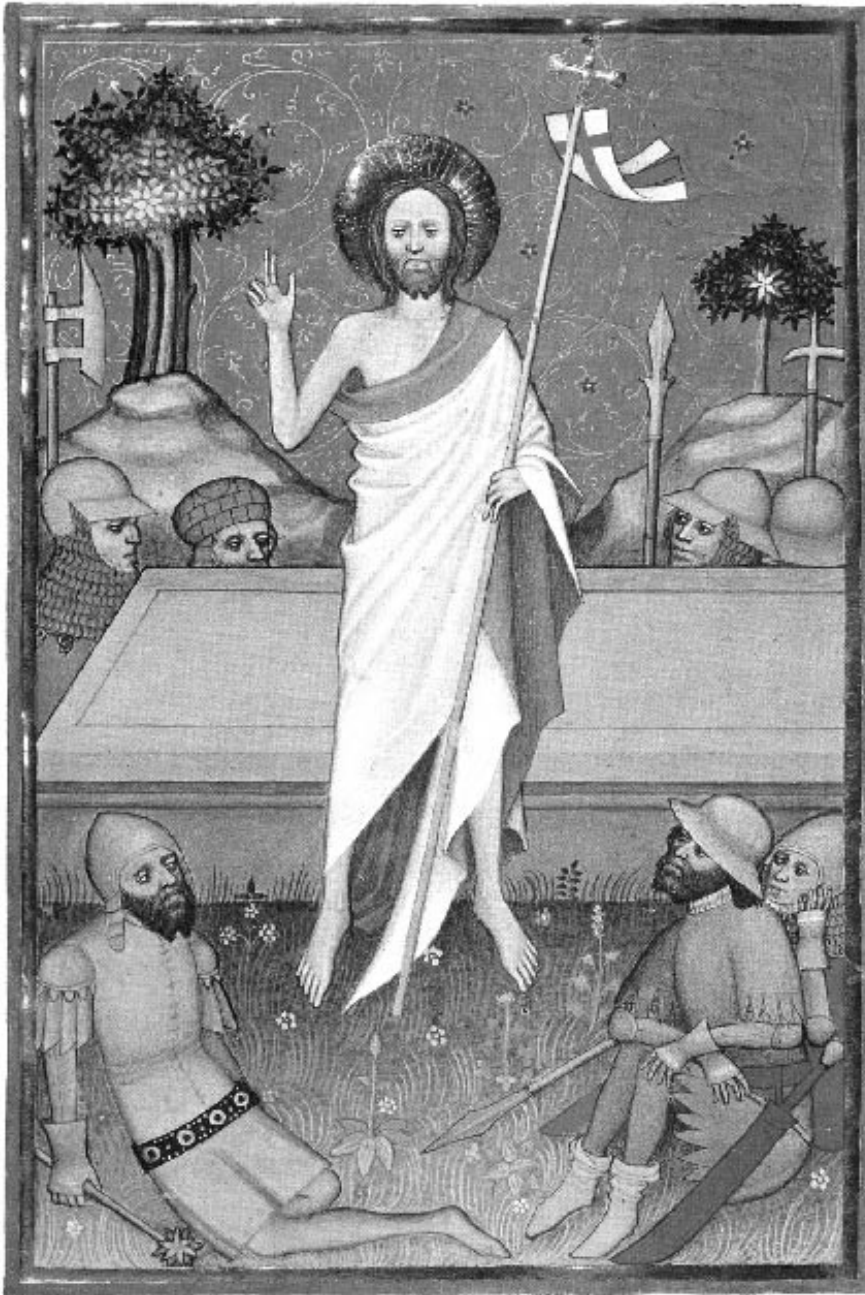
nog niet, dat Hij uit de doden moest opstaan. Toen gingen de leerlingen weer naar huis.

Geweldige bewering

Maar Maria (Magdalena) bleef buiten bij het graf staan wenen. Onder het wenen bukte ze zich voorover naar het graf, en zag er twee engelen zitten in witte gewaden; de een aan het hoofdeind, de andere aan het voeteneind van de plaats waar Jezus' lichaam gelegen had. Ze zeiden tot haar: Vrouw, waarom weent ge? Ze zei hun: Omdat men mijn Heer heeft weggenomen en ik niet weet, waar men Hem heeft neergelegd. Toen ze dit gezegd had, keerde ze zich om, en zag Jezus staan; maar ze wist niet, dat het Jezus was. Jezus sprak tot haar: Vrouw, waarom weent ge? Wie zoekt ge? In de mening, dat het de tuinman was, zei ze Hem: Heer, zo gij Hem hebt weggehaald, zeg me, waar ge Hem hebt neergelegd, dan zal ik Hem wegdragen. Jezus zei haar: Maria! Ze keerde zich naar Hem toe, en zei in het Hebreeuws: Rabboni; dat wil zeggen: Meester! (ze viel voor Hem neer en wilde zijn voeten omklemmen). Jezus sprak tot haar: Houd Mij niet vast; want nog ben ik niet naar de Vader opgestegen. Maar ga naar mijn broeders, en zeg hun: Ik stijg op naar mijn en uw Vader, naar mijn en uw God” (Joh. 20, 4-17).

Hier wordt iets geweldigs beweerd: Jezus van Nazareth, de Meester van de “kleine schare”, in wie velen de Messias hebben gezien en die door zijn vijanden ter dood is gebracht, is weer tot het leven teruggekeerd. Niet slechts zoals Socrates voor zijn dood aan zijn leerlingen verklaarde toen hij zei, dat zijn ziel in een beter en wijder leven zou voortleven; niet slechts op de wijze, die

een machtig mens ten deel valt wanneer zijn beeld, nadat hij gestorven is, in de geesten van zijn volgelingen stralen blijft, hun tot voorbeeld is en hun leven, hun geschiedenis bepaalt, doch werkelijk naar het lichaam. Dit vernielde, vernietigde leven zelf is weer ontwaakt, — hoewel in een nieuwe, veranderde toestand.

Ons gevoel komt in verzet tegen dit gegeven van ons geloof. Gebeurt dit niet, dan hebben wij reden wantrouwend te zijn en onszelf af te vragen of wij het relaas niet in zekere zin als een legende opvatten. Wat hier wordt beweerd, is immers iets ongelooflijks, iets

zo geweldig dat het onmiddellijke gevoel er zich altijd tegen verzet heeft. De officiële verklaring, toentertijd door de autoriteiten verspreid — dat de leerlingen het lichaam hadden gestolen terwijl de wachters sliepen; zie Matt. 28, 11-15 — werd niet voor niets door velen geloofd.

Inderdaad heeft men dan ook telkens weer gepoogd de verrijzenis uit het leven van Jezus te lichten.

Bedrog

Op verschillende manieren is dit gebeurd. Dikwijls en reeds vroeg met de grove bewering, dat de volgelingen van de Heer bedrog hadden gepleegd, een

bedrog dat, naar gelang de stemming van de commentatoren, meer of minder "vroom" werd genoemd. Het officiële bericht, waarover wij reeds spraken, heeft de eerste aanleiding gegeven tot deze bewering.

Ernstiger zijn twee andere beweringen van later tijd. Volgens de eerste zouden Jezus' leerlingen hun gehele ziel hebben gericht op Jezus' Messiaschap. Dit geloof zou zich, hoe bedenklijker de uiterlijke situatie werd, met des te groter inspanning hebben moeten handhaven. Tot het laatste ogenblik hebben zij met vertwijfelde geestdrift gewacht op het grote Messiassteken, de verplettering van de vijanden. Toen de catastrofe kwam, zijn zij echter totaal gebroken. Zij zijn bevangen door een grenzeloze ontmoediging, — en toen is door een van die geheimzinnige reacties, waardoor het bedreigde leven zich redt, uit hun onderbewustzijn de zekerheid opgestegen: Hij leeft! Dit bewustzijn, waarmee de vertwijfeling zichzelf heeft bedwongen, heeft visioenen opgeroepen waarin het innerlijk verlangde lichamelijk aanwezig scheen te zijn, — of liever gezegd: in deze uit het onbewuste voortgekomen visioenen is juist die zekerheid ontwaakt. Na door hen, die er het eerst deel aan hadden, wezenlijk scheppend te zijn voortgebracht, is dit geloof later door de anderen overgenomen en zo is het zijn weg door de geschiedenis begonnen.

De andere verklaring gaat uit van het leven van de gemeenschap. Volgens haar heeft de jonge, christelijke gemeenschap, door vreemden en vijanden omringd, de behoefte gevoeld aan een innerlijk verbindende, tegelijk naar buiten afgrenzende inhoud: naar een goddelijke gestalte en een gebeurtenis, waarin het heil kon worden gegrondvest. En zoals ook andere religieuze gemeenschappen hun cultische gestalten hadden, wier mythologisch noodlot in godsdienstige handelingen werd herbeleefd en toegeëigend, zo is ook hier het beeld van een bovenaards wezen ontstaan, een gestalte, wiens heilige leven de inhoud van hun cultus en de maatstaf van hun bestaan werd: Christus de Heer. Uit dergelijke psychisch-religieuze ervaringen heeft zich de gestalte van Christus gevormd, die iets geheel anders

betekent dan Jezus van Nazareth. Deze was een mens; een groot, religieus creatief genie, dat geleefd heeft en gestorven is als alle andere mensen; van de anderen alleen verschillend, omdat zijn dood een onvergelijkelijk grotere diepgang had. De ervaringen van paasmorgen hebben van Hem pas de "Kyrios Christos" gemaakt, de in de Geest levende, verheerlijkte Heer van het geloof, de toekomstige Rechter van de wereld. Beiden vormen echter geen eenheid, hoewel men zich over het algemeen niet zo onomwonden wil uitdrukken en zegt dat deze eenheid slechts "door het geloof" wordt gezien, — dat wil dus zeggen: zij bestaat alleen in het gevoel en het beleven van het individu.

Onze opgave is Jezus Christus te begrijpen. Hierbij dreigen twee gevaren: ofwel men gaat uit van de werkelijke menselijke psychologie, maar geeft het daarboven uitgaande prijs; ofwel men gaat uit van het dogma en handhaaft het bovenmenselijke doch slaagt er niet in dit zichtbaar te maken. Men heeft het eigenlijk eerst benaderd, wanneer men erin slaagt, in contact te blijven met de levende gestalte van de Heer.

Realiteit, geen verzinzel

Tegen dit alles is veel in te brengen. Niets in de heilige Schrift wijst er op, dat de apostelen een verrijzenis, op welke wijze dan ook, hebben verwacht; veel eerder hebben zij de gedachte eraan weer-

streefd en zijn zij door het feit overrompeld. Nu zou men daartegen kunnen aanvoeren: het is juist het wezen van dergelijke religieuze bewustwordingen en visioenen, dat de bewuste ervaring zich ertegen schijnt te verzetten en moet worden overweldigd hoewel, neen, juist omdat zij uit het daaronder liggende, onbewuste innerlijk opkomen. Dit kan waar zijn; doch zij moeten, wat hun vorm betreft, met het algemene zielen- en geestesleven van de betrokken individuen in overeenstemming zijn. De gestalte echter van een mensgeworden God, die zijn lichamelijkeheid in zijn hemelse verheerlijking zou meenemen, was van de joodse denkwijze zo ver verwijderd als maar enigszins mogelijk is. Het "onbewuste" van vissers uit Galilea had met een dergelijke gestalte nooit zijn teleurstelling en wanhoop kunnen overwinnen. Tenslotte — en dit is wel het voornaamste — zou te antwoorden zijn, dat een dergelijke ervaring van religieuze geschoktheid zich wel enige tijd had kunnen handhaven, gedurende enkele veel bewogen jaren of in een toestand van geestelijke verslagenheid, doch dat daaruit nooit iets van zo machtige, over de gehele wereld erkende betekenis als het christendom zou zijn voortgekomen, het christendom, dat immers onverbreekelijk met het geloof aan Jezus' verrijzenis verbonden is. Men moet blind zijn om iets dergelijks te kunnen beweren! Doch de wetenschap, die er aanspraak op maakt zoveel te zien, is ook dikwijls blind genoeg, nl. daar, waar een zwijgende wil haar gebiedt niet te zien. Dit alles is echter in genen dele beslissend en wij hebben er alleen over gesproken om de weg naar het eigenlijke vrij te maken.

Paulus, die de crisis van de anderen niet meegemaakt heeft, drukt dit eigenlijke uit in de woorden: "Maar zo Christus niet is verzezen, dan is uw geloof zonder nut . . . dan zijn we de meest beklagenswaardige van alle mensen!" (I Cor. 15, 17-19). Dit betekent: met Jezus' verrijzenis uit de dood staat of valt het christelijk geloof. Zij is geen bijkomstigheid van dit geloof, — ook geen mythologische ontwikkeling, die het om historische redenen heeft doorgemaakt en die later zonder schade voor het wezen kan worden uitgewist, — neen, het is het hart.

Verrijzenis na de dood

Dit bewustzijn van de apostel wijst terug naar Jezus zelf: hoe heeft Hij erover gedacht? Jezus heeft meermalen, vooral bij drie gelegenheden tijdens zijn laatste tocht naar Jeruzalem, over zijn dood gesproken; telkens heeft Hij er echter aan toegevoegd, dat Hij verrijzen zou. In deze uitspraken openbaart zich iets, dat voor Jezus' gehele houding kenmerkend is: zijn geheel eigen, bijzondere verhouding tot de dood. De dood die voor ons geldt, kent Hij niet. Hij kent alleen de dood, waarachter de verrijzenis komt, — en wel de onmiddellijke, die zich in de tijd van deze wereld voltrekt.

Wij staan hier voor de hoogste, doch tegelijk de moeilijkste opgave van het christelijke denken: het bestaan van de Heer te begrijpen. In het medeleven van de gemeenschap der genade, in geloof en navolging begrijpt zelfs de eenvoudigste mens dit. Wij bedoelen hier echter het begrijpen door het bewuste denken, want dit is toch ook geroepen om Christus te dienen; hetgeen evenwel vooronderstelt, dat het bereid is zich als denken te laten "dopen" en christelijk te worden. Deze opgave, het begrijpen van de levende Jezus Christus, de verklaring van zijn zelfbewustzijn is zeer moeilijk. Hier dreigen twee gevaren: ofwel men gaat wel uit van de werkelijke menselijke psychologie, maar geeft het daarboven uitgaande prijs; ofwel men gaat uit van het dogma en handhaaft het bovenmenselijke doch slaagt er niet in dit zichtbaar te maken. Men heeft het eigenlijke eerst benaderd, wanneer men er in slaagt, in contact te blijven met de levende gestalte van de Heer: enerzijds te zien hoe menselijk Hij is altijd en overal, anderzijds echter te beseffen hoe het begrijpen van deze menselijkheid wordt doorbroken door iets, wat niet louter de grootheid van zijn genie of een buitengewoon religieus ervaringsleven, maar de heilige God zelf is.

Jezus verhoudt zich anders tot de wereld dan wij. Anders tot de mensen dan een gewoon mens. Anders tot God dan een gelovige. Anders tot zijn eigen bestaan, tot zijn leven en sterven dan wij allen. Hierin is de verrijzenis al begrepen.

Christus vordert geloof

Wij zijn hier geplaatst voor een beslissing, die alles tot de diepste diepten

doortrekt. Zodra wij onszelf tot maatstaf nemen: ons menselijk bestaan, zoals het is; de wereld, zoals deze om ons heen bestaat; de wijze, waarop wij denken en voelen, om van daaruit Jezus Christus te beoordelen, dan moeten wij het geloof aan zijn verrijzenis beschouwen als een resultaat van bepaalde religieuze gebeurtenissen, als een gevolg van beginnende gemeenschapsvorming, — dat wil echter zeggen: als een illusie. En dan is het nog slechts een kwestie van consequent zijn, hoe spoedig men zich van dit geloof met al zijn vooronderstellingen en gevolgtrekkingen ontdoen zal, om te trachten een "zuiver christendom" tot stand te brengen. Dat kan overigens niet veel meer zijn dan een slappe ethiek en vroomheid. — Het alternatieve ofwel is echter dit. Het wordt ons duidelijk, wat de Christus-figuur van ons vordert: namelijk geloof. Wij erkennen dat Hij niet gekomen is om ons nieuwe kennis en nieuwe ervaringen binnen het wereldgebeuren bij te brengen maar om ons van de ban van de wereld te bevrijden. Wij luisteren naar zijn eis en gehoorzamen. Wij nemen de maatstaven, volgens welke over Christus moet worden gedacht, van Hemzelf aan. Wij zijn bereid te leren, dat Hij niet met veredelde of verinnigde krachten de wereld verder leidt, doch dat met Hem een geheel nieuw leven begint. Wij voltrekken die draaiing in de as die juist "geloof" heet, en waarmee niet meer van de wereld uit over Christus wordt nagedacht, doch van Hem uit over al het andere. Dan zeggen wij niet meer: In de wereld bestaat het niet, dat gestorvenen weer levend worden, dus de boodschap van de verrijzenis is een mythe, — doch: Christus is verrezen, dus de verrijzenis is mogelijk en zijn verrijzenis is het fundament van de waarachtige wereld.

In de verrijzenis wordt openbaar wat van het begin af in het levende wezen van Jezus, van de Mensenzoon en de Zoon Gods, besloten lag. Wanneer wij ons bezinnen op ons eigen bestaan, dan komt ons dit voor als een beweging, die in het duister van onze kindsheid begint, meer of minder verwijderd naar mate ons herinneringsvermogen reikt, — dan stijgt, culmineert, zich neigt, om eindelijk, meer of minder in vervulling gegaan of plotseling afgebroken, neer te dalen en weg te zinken. Deze boog

van het bestaan begint bij de geboorte en eindigt bij de dood. Ervoor ligt een duisternis, waarover de verwondering zich tastend afvraagt hoe het mogelijk was dat ik beginnen kon. Erachter ligt eveneens een duisternis, waarboven een onbestemd gevoel van hoop ons uitdraagt. In Jezus Christus is dit niet zo. De boog van zijn leven begint voor Hem niet bij de geboorte, doch reikt ver daar overheen, terug in de eeuwigheid: "Voor Abraham werd, ben Ik" (Job. 8, 58). Dit zijn geen woorden van een christelijk mysticus uit de tweede eeuw, zoals men wel heeft beweerd, doch de onmiddellijke uitdrukking van hetgeen in Christus leefde. En de boog verzinkt niet in de dood doch gaat, zijn gehele mensenbestaan meevoerend, verder en verder in de eeuwigheid: "Ze zullen Hem doden, maar op de derde dag zal Hij verrijzen" (Matt. 17, 23). Het levensbewustzijn van Christus heeft een geheel andere diepte en wijdt, een geheel andere verhouding tot de dood dan dat van anderen. De dood is in zijn bewustzijn slechts een doorgang, hoezeer ook van de grootste betekenis vervuld. "Moest de Christus dit alles niet lijden, en zo zijn glorie binnengaan?" vraagt de Heer aan de beide leerlingen op de weg naar Emmaus (Luk. 24, 26). De verrijzenis is de verwerkelijking van hetgeen Hij reeds altijd in zich omdroeg. Wie de verrijzenis loochent, loochent daardoor — met terugwerkende kracht — ook alles, waarmee zij in Jezus' wezen en bewustzijn samenhangt. Wat dan nog overblijft, loont de moeite van het geloven niet meer.

Visioen

Maar de tekst verraadt toch duidelijk het visionaire van de vertelde ervaringen! De leerlingen hebben toch visioenen gehad! Ongetwijfeld, — doch wij moeten dit woord weer leren verstaan in zijn oorspronkelijke betekenis. Wat de toehoorder onwillekeurig denkt wanneer hij de woorden hoort: "Het was een visioen", — denkt hij nog niet sinds lange tijd. De woorden hebben echter een oeroude betekenis. Voor zover ze ons hier bezighouden, vinden wij ze reeds in het Oude Testament. "Visioen" betekent "schouwen", — doch niet als een zonder meer natuurlijke ervaring, waarvan de betekenis uitsluitend zou liggen in het innerlijk leven van de

ziener, doch als een binnentreden van een hogere werkelijkheid in diens bewustzijn.

De leerlingen bij het graf, op de weg naar Emmaus, in de opperzaal en bij het meer hebben visioenen gehad, ongetwijfeld, — doch dit betekent: zij hebben de levende Heer gezien. Als een werkelijkheid, die in de wereld was en toch niet aan haar toebehoorde. Staande in de orde van deze wereld, doch Heer over haar wetten.

Het zien, het schouwen van deze werkelijkheid was meer dan het zien van een boom langs de weg of van een mens, die door een deur binnenkomt. Hem te zien, de verrezen Christus, was omverwerping, doorbreking van al het gewende en gewone. Vandaar komen in

Wie de Verrijzenis loochent, loochent daardoor - met terugwerkende kracht - ook alles, waarmee zij in Jezus' wezen en bewustzijn samenhangt. Wat dan nog overblijft, loont de moeite van het geloven niet meer.

het evangelie de nieuwe woorden: dat Hij "verschijnt", "verdwijnt", "plotseling" midden in de zaal staat, dat een mens langs de weg gaat en Hij naast hem staat. Vandaar komt in de tekst het plotselinge, afbrekende, rukkende, het tegenstrijdige, — de echte vorm van een naar uitdrukking verlangende, waarachtige inhoud, die de oude vorm uitspringen doet.

uit: "De Heer".

en

Door zuster Michaela Metz

Verschil

Gevolgtrekkingen voor een opvoeding die eigen is aan de sekse

Deel 2

Jongens laten zich overtuigen

Bij de jongens heb ik de ervaring gehad dat met de dieren hoofdzakelijk geëxperimenteerd wordt. Ze menen dat helemaal niet kwaad, maar veel jongens hebben er plezier in, een dier te pesten of aan het schrikken te maken, eenvoudig om te zien hoe het reageert. En de dieren zijn dan natuurlijk schuw

We hebben eens ganzen cadeau gekregen. Die waren ongelofelijk eigen. Ze heetten Jorinde en Joringel. De kinderen aaiden ze met plezier en de ganzen luisterden zelfs als men ze riep. Toen kwam de dag van het H. Vormsel met veel ouders en andere gasten. Er waren ook jongens, die deze tamme ganzen uiterst interessant vonden en dadelijk wilden onderzoeken en ontdekken hoe ze reageren, als men hun nek uitrekt. Van toen

af waren de ganzen zo schuw dat we ze moesten weggeven. Ze lieten zich niet meer aanhalen. We konden ze niet meer houden.

Ja, jongens hebben over het algemeen een nuchtere relatie tot het dier. Het valt hun helemaal niet zwaar, konijnen jarenlang op te voeren, te aaien en te verzorgen, om ze dan te slachten en op te eten. Dat gaat bij de meisjes niet zomaar.

De nuchterheid van de jongens heeft haar positieve kant. Jongens laten zich normaliter met verstandige argumenten overtuigen en trekken daaruit consequenties voor hun handelen. Dat kan men van meisjes niet beslist zeggen. Meisjes handelen soms irrationeel. Men kan ze op het gemoed werken, ze zullen vriendelijk knikken, ze zullen ook zeggen: "Ik zie het in", maar men zal al snel vaststellen, dat

dit niet helemaal klopt, dat ze helemaal niets ingezien hebben, of wanneer ze iets ingezien hebben, dat ze niet anders handelen omdat het gevoel gewoon sterker is, sterker weegt dan het verstand.

De meeste meisjes – uitzonderingen bevestigen de regel – neigen van natuur tot angstigheid. Niet alleen dat ze angst hebben voor het donker! Het is vooral menselijk opzicht, vrees voor de confrontatie, voor de openlijke controversie! En deze angstigheid verleidt hen soms tot veinzen. Hun sociale instinct doet dan nog het zijne, omdat ze niemand willen beledigen.

Jongens zijn daarin wat minder gecompliceerd. Ze zeggen behoorlijk recht op de man af wat ze denken, ten koste van alles. Meisjes neigen zeker ook tot

geheimzinnig doen. De onbelangrijkste dingen worden onder het zegel van geheimhouding toevertrouwd. En o wee, als zoiets onbelangrijks eens per abuis doorverteld wordt, dan komen er overgevoelige reacties, tranen en beledigd zijn. In sommige gevallen kan het gebeuren dat zo'n meisje dan een poos alleen schriftelijk met de anderen omgaat. En daarbij kan geen van de meisjes werkelijk zelf een geheim bewaren. Ze kunnen niet anders, ze moeten altijd iemand in vertrouwen nemen.

Drang tot nabootsen

En dan is er nog de drang tot nabootsen, die bij meisjes veel sterker ontwikkeld is dan bij de jongens. Meisjes letten er erg op, wat anderen doen, zijn er jaloers op uit, hetzelfde te hebben als de anderen of op dezelfde manier behandeld te worden. En daarbij wordt niet nabootst wat het verstand hun als mooi of goed of verstandig voorstelt, maar wat allen goedvinden. Dit geldt overigens vooral voor de meisjes in de puberteit. Als ze ouder en christelijk gevormd zijn, worden zulke zwakheden hopelijk overwonnen. Hier is ook een grondig opvoedingswerk nodig.

Meisjes zijn blij met lof of een waardevolle opmerking, als ze mooi aangekleed zijn of als ze bij een uitvoering iets goed gedaan hebben. Vervelend, als zoiets vergeten of over het hoofd gezien wordt. Bij jongens heb ik zo dikwijls nul op het rekest gekregen, als ik eens een opmerking maakte, omdat "hij er zo goed uitzag in zijn pak", of zijn taak goed volbracht had. Dan heette het: "Laat u dat, daar kan ik niet tegen!"

Meisjes zijn ook vaker verliefd, of het nu de vriendin is, of de lerares, of de opvoedster, of de droomjongen uit de film! Meisjes hunkeren ernaar, het een of ander te kunnen beminnen. En ze hebben veel belangstelling voor wat anderen doen en kiezen dadelijk partij. Ze bemoeien zich ermee! Dat heeft aan de ene kant zijn voordelen, omdat bijv. een nieuweling dadelijk goed opgenomen wordt, aan de andere kant wordt er natuurlijk heel snel geoordeeld en gepraat over dingen die niemand iets aangaan.

In het algemeen verbreiden zich in het meisjesinternaat heel snel de avontuurlijkste geruchten. Er hoeft maar de een of ander een klein vermoeden te ui-

ten, dan wordt dat reeds als waarheid doorverteld en zelden neemt een meisje de moeite zulke avontuurlijke geruchten te onderzoeken.

Jongens zijn kritischer, nogal afwachtend, meestal zelfs ongeïnteresseerd. Ze spreken meer over dingen en zaken en minder over hetgeen ze persoonlijk beleven. Ik was vaak verbaasd, hoe weinig de ouders over het leven in het internaat gehoord hadden. Er waren leuke voorvallen bij Sinterklaasfeesten of toneeluitvoeringen, uitstapjes enz. De ouders kregen daarvan heel weinig verteld door hun zoons.

Bij de meisjes is dat anders. Ze vertellen thuis alles en de meeste schrijven regelmatig brieven. Ze schrijven en ze telefoneren! Het zou een catastrofe zijn als men dat aan een meisje zou verbieden. In het begin wilde ik daar wat strenger in zijn en vroeg ook de moeders, minder op te bellen. Maar toen kreeg ik het argument te horen: "Laat u dat och toe, ik ben blij dat mijn dochter het goed maakt, maar ze moet toch kwijt kunnen wat ze beleeft, en mij interesseert het toch ook, ik wil dat toch ook weten."

Sociaal actief

Meisjes nemen actief deel aan alles wat in het internaat gebeurt, zoals bijvoorbeeld ook aan de toneelrepetities. In Diestedde waren alleen degenen op de toneelrepetities verschenen, die voor de repetitie gevraagd waren. En die moest men vaak ook nog zoeken. Bij de meisjes kijkt er altijd nog een schare leerlingen toe. Overigens leren de meisjes hun tekst veel sneller en trouwer. Bij de jongens moest men er soms erg voor vechten, dat ze bij de generale repetitie eindelijk hun tekst kenden.

Het is in principe niet moeilijk meisjes zinvol bezig te houden, maar soms wel inspannend, want ze belegeren de opvoedsters en verwachten dat hun iets geboden wordt. Omdat de meeste meisjes graag handwerken, hebben de opvoedsters daarbij echter naar verhouding weinig moeite, als zij ze aan het breien of het borduren krijgen. Dan wordt met tweeën of drieën gehaakt en geborduurd. Dat is een vreugde! Daarbij is het geduld waarmee zo'n meisje aan een tafelkleed kan borduren bewonderenswaardig.

Jongens kunnen dit geduld zelden opbrengen. Wel werken jongens graag een tijdlang met hamer en spijkers, verzinnen, knutselen en bouwen, maar daarna voelen zij toch weer de behoefte naar buiten te gaan. Men weet toch ook: meisjes brengen door hun geduld op de lange duur grote dingen tot stand, terwijl jongens korte tijd op volle toeren kunnen werken, wat meisjes dan juist niet kunnen bijhouden.

Jongens zijn gemakkelijker in groepen bezig te houden, met voetbal of ander spelen waaraan veel jongens deelnemen. Of ze trekken zich terug en gaan alleen hun weg. Maar ook dan, of juist dan hebben ze veel beweging nodig, verlangen naar sportieve activiteiten en willen graag hun krachten meten.

Ik hoef er waarschijnlijk niet veel woorden over vuil te maken, dat jongens in het algemeen wilder zijn, alles moeten uitproberen, overal aan moeten draaien en trekken en veel meer kapot maken dan de meisjes...

Kleine meisjes hebben ook beweging nodig, de grotere meisjes minder. Zij voelen zich goed in kleinere groepen, in kleinere ruimten, waar ze gezellig en huishoudelijk bij elkaar zitten.

Met de jongens heb ik in de adventstijd, evenals nu met de meisjes, kleine plechtigheden gehouden met kerstbomen en kaarsensiering, mooie verhalen enz. Ze hebben dit ook zeer gewaardeerd en mooi gevonden, maar voor mij was het een voortdurende strijd, de jongens kalm te houden: "Hou op, ... niet, laat de kaarsen met rust," Of onder het eten: "Hou je benen stil, stop ermee, de anderen te pesten..." Met de meisjes is zo'n adventsviering veel minder problematisch, ze haken en borduren, zingen mee of luisteren naar de verhalen.

In het algemeen weten de meisjes voor hun vieringen, bijv. bij de verjaardag, bij het afscheid, bij het behalen van het rijbewijs en andere gelegenheden veel te verzinnen. Er wordt gekookt en gebakken, de tafel wordt feestelijk gedekt en de kamer versierd. Jongens vieren ook graag feest. Maar ze houden het toch tamelijk binnen de perken. Daarom zijn zulke feestjes ook minder gecompliceerd en Eisen ze minder voorbereiding.

Met hun zin voor schoonheid zorgen de meisjes ervoor dat hun omgeving, zoals bijv. hun slaappleats, met persoonlijke foto's en herinneringen versierd is. Dat zou de meeste jongens niet zonder meer in gedachten komen. Het gaat de jongens er meer om, dat ze hun slaappleats hebben en hun kast, hun eigendom, maar aan foto- en bloemenversiering hechten jongens in het algemeen niet zoveel waarde.

Iets, wat de meisjes nog voor hebben op de jongens, dat is hun plezier aan geschenken geven en aan bedienen. Als meisjes iemand graag mogen dan worden ze enorm vindingrijk en geven ze zich grote moeite om hun ideeën in daden om te zetten. Ze verrassen steeds weer met kleine attenties, dankbriefjes en geschenken. De jongens zouden daar niet aan denken of tenminste hoogst zelden. Maar vindingrijk zijn de jongens ook, weliswaar in ander opzicht: bijv. in poetsen bakken, daarvoor verzinnen ze verbazingwekkende technieken en mechanismen.

Nog een laatste ding wat het vrouwelijk geslacht blijkbaar gemakkelijker valt, dat is de vroomheid, vooropgesteld dat ze tot vroomheid aangetrokken worden. Meisjes nemen over het algemeen meer tijd voor het persoonlijk gebed, brengen meer tijd door in de kapel, nemen ook in groter aantal deel aan de H. Mis of aan het rozenkransgebed, zelfs wanneer zij daartoe niet verplicht zijn. Als ik bijvoorbeeld aan de vooravond van een Mariafeest de meisjes tot het vrijwillig misbezoek uitnodig, kan ik erop rekenen, dat de huiskapel de volgende morgen goed bezocht wordt.

Na alles wat ik u over mijn ervaringen bij de jongens en meisjes verteld hebben zou daar natuurlijk nog mee door kunnen gaan – zou ik niet de indruk willen wekken, dat ik de meisjes voortrek boven de jongens, of omgekeerd. Ik

wil alleen aantonen hoezeer zij verschillen! De enen zowel als de anderen hebben hun sterke en zwakke kanten, maar ze zijn op dezelfde manier sympathiek. En het is duidelijk hoe het mannelijke en het vrouwelijke ertoe geschapen is, elkaar aan te vullen.

Principe van de verhouding tussen man en vrouw

De hoge gedachte van de Schepper met betrekking tot de indeling van de geslachten in de orde van de schepping, heeft mevrouw Türkauf ons in prachtige diepte uitgelegd. God heeft alles zo prachtig bedacht. Hij schiep de mensen naar zijn evenbeeld en zijn wijsheid scheidde de eigen goddelijke eenheid binnen de menselijke natuur in een ver-

Meisjes zijn in het algemeen goed bezig te houden in huis

scheidenheid van mannelijke en vrouwelijke soort.

De man vertegenwoordigt één kant van het goddelijk Wezen, de macht en de autoriteit. Hem is het scheppende principe toebedeeld, de daadkracht, de beheersing van de zakenwereld, de wet, het gerecht. Vanwaar dat komt en wat dat betekent, heeft pater Wildfeuer ons uitgelegd. De vrouw vertegenwoordigt de kracht van de goddelijke overgave en liefde, de barmhartigheid, de helpende en

liefhebbende eigenschap, de andere kant van het goddelijk Wezen.

Deze verscheidenheid van lichamelijke en geestelijke aard wijst de man en de vrouw hun plaats en hun verschillende taken toe. Hoe diep deze eenheid van man en vrouw en hoe schitterend hun wederzijdse betrekking door God bedacht is, beschrijft de H. Paulus in zijn brief aan de Corinthiërs: "Maar ik zou willen, dat u wist, dat het hoofd van iedere man Christus is, hoofd van de vrouw is de man en hoofd van Christus is God."

Het is opmerkelijk dat Paulus de verhouding van ondergeschiktheid tussen man en vrouw met de verhouding van ondergeschiktheid tussen God de Vader en Jezus Christus vergelijkt. Dit wordt

dikwijls over het hoofd gezien, daar waar de halve zin geciteerd wordt: "De man is het hoofd van de vrouw." De ondergeschiktheid van de vrouw aan de man heeft niet in het minst iets met een lagere waardering of zelfs onderdrukking van de vrouw te maken. Juist door de blik op het voorbeeld God-Christus wordt zichtbaar op welke manier de man zijn geschiktheid boven de vrouw moet verwerkelijken. Ik citeer hier Werner Neuer: "Zoals Gods heerschappij over de Zoon een regentschap tot onvoorwaardelijke liefde is, die het beste voor de Zoon wil, zo moet ook de leidersplaats van de man een onbaatzuchtig regentschap zijn van de liefde, die alleen alleen

op het welzijn van de vrouw bedacht is. In de verhouding tussen de Vader en Jezus Christus wordt de wederkerigheid van de liefde en het volledig één worden in de gemeenschap zichtbaar in een onvergelykelijke schoonheid. En zo wordt ook de verhouding tussen man en vrouw weliswaar door de boven- en ondergeschiktheid bepaald, dit echter in een wederkerig liefhebben en bemind worden, zelfs tot in de eenwording in het vlees in een heilige gemeenschap."

Het hoogst eigene van de vrouw bestaat uit de grote kracht van haar overgave aan het leven. Dit vermogen tot overgave komt tenslotte voort uit de seksualiteit, waardoor het hele wezen van de vrouw in beslag genomen wordt. Haar hele zijn is gericht op het moederschap, op ontvangenis, geboorte en verzorging van het kind, en haar maandelijks ritme herinnert haar voortdurend daaraan. Met deze taak of beter met deze roeping, leven te geven, te verzorgen en te beschermen, heeft de vrouw haar aandeel aan Gods eeuwigdurende wil tot scheppen.

En dat moet iedere vrouw en ieder meisje met ongehoorde eerbied, met verantwoordelijkheidsgevoel en een diepe levensernst vervullen. Ja, deze gedachte zou haar eigenlijk voor lichtzinnige avontuurtjes moeten bewaren. En al kan ook niet iedere vrouw daadwerkelijk moeder worden, dan is toch iedere vrouw geneigd tot het moederschap, en daarom kan en moet iedere vrouw in haar levens- en beroepskring deze geestelijke moederlijkheid verwerklijken.

Hoe meer de vrouw uitkomt voor deze opdracht en hoe groter haar bereidheid tot overgave is, des te meer vindt zij vervulling en tevredenheid, vindt zij rust in het centrum van haar wezen. Een milieu waarin het moederlijke afwezig is, ontbreekt het aan warmte en verbindende kracht. En het is het moederlijke, dat de huiselijke sfeer schept en geborgenheid tot stand brengt, want echte moederlijkheid is tegelijk ook dienst aan het onopvallende, aan het alledaagse, is offerbereidheid.

De hoge gedachte van de Schepper is met de algemene verdorvenheid door de erfzonde in sterke mate vbleekt en verduisterd. Niet alleen de heidenen en de nieuwe heidenen, de atheïsten en antichristen hebben een verkeerde visie als ze de man en de vrouw gelijkstellen en

Mannen hebben vaak helemaal geen vermoeden, hoeveel moeite de onopvallende alledaagsheden voor de vrouwen inhouden

het onderscheid van de geslachten loochenen, of als zij in de vrouw niet meer dan een slavin van de man zien. Ook geloofsgetrouwe katholieken hebben soms verkeerde inzichten, die heel duidelijk op onchristelijke, vrouwvijandige, geringschattende voorstellingen van de 19de eeuw teruggaan, als ze de vrouwen als dienaressen behandelen, hun de noodzaak van een geestelijke vorming ontzeggen en ze weer tot echte huismus willen verbannen. Ze moesten bedenken dat men het rad van de geschiedenis niet gewoon kan terugdraaien, dat de maatschappij veranderd is, en dat het gedrag van de jonge meisjes tegenwoordig wezenlijk anders is dan vroeger, toen de werkkring van de vrouw nog hoofdzakelijk tot huis en hof beperkt was.

Het nieuwe gedrag van de vrouwelijke jeugd sinds de Tweede Wereldoorlog

Het nieuwe gedrag van de vrouwelijke jeugd hoeft niet beslist een euvel te zijn. Paus Pius XII zegt hierover: "Het nieuwe gezicht van het leven brengt een nieuw gedrag van de vrouwelijke jeugd met zich mee. Het voortdurende en regelmatige contact met de wereld, zoals zij nu eenmaal is, gemengd, zoals zij nu eenmaal is, geeft hun mettertijd een zekere vrije houding, een zekere beslistheid, zogezegd een zekere mannelijkheid. En

het bewustzijn van haar veelvoudige verplichting en verantwoording ontvouwt in hen tegelijk meer vrijmoedigheid en vrijpostigheid. Wanneer deze ongedwongenheid, het verschijnsel als gevolg van de tegenwoordige levensverhouding, goed begrepen en in toom gehouden wordt, is zij op haar manier een kracht. Binnen juiste grenzen gehouden en goed geleid, kan zij zelfs een wapen worden, een verdedigingswapen tegen de persoonlijke gevaren en een aanvalswapen bij de gevaren van de anderen. Het jonge meisje, de vrouw, brengt daardoor teweeg dat zij zich gemak van optreden, kracht en zelfbewustzijn verwerft, in zich geen nieuwe natuur. Ze blijft altijd fijngevoelig, gemakkelijk dienstwillig, vaak zonder zich daarvan bewust te worden. In haar wezenstructuur houdt ze onwillekeurige grootmoedigheid, die haar tot volkomen overgave van zichzelf aanspoort en drijft."

Gevolgtrekkingen voor een opvoeding die eigen is aan de sekse

Als we ons nu afvragen hoe een meisje tot een christelijke vrouw en een jongen tot een christelijke man opgevoed kan worden, dan moet het doel duidelijk zijn, namelijk de hoge roeping die God de man en de vrouw toegedacht heeft. Als de richting duidelijk is, het karakter, de fundamentele instelling, dan blijken

de afzonderlijke opvoedingsmaatregelen helemaal vanzelf.

Opdat deze hoge roeping dus verwerkelijk kan worden, is het nodig:

1. Dat de man de vrouw als een gelijkwaardig wezen, als zijn gezellin leert achten.

2. Dat hij haar neemt in haar eigenaardigheid, in haar over het algemeen kleinere lichaamskracht, in haar behoefte aan bescherming als moeder van het gezin, tijdens de zwangerschappen en in de tijden, waarin de kinderen klein zijn.

3. Dat de vrouw haar ondergeschiktheid aan de man weer erkent. Dit bewustzijn is de vrouwen zodanig afgeleerd, dat ook onze kleine meisjes kwaad worden als men hun zegt, dat zij hun toekomstige man moeten gehoorzamen.

4. Dat de vrouw zichzelf leert zien als gelijkwaardig, voor de man ook absoluut noodzakelijk en begerenswaardig.

5. Dat man en vrouw begrijpen, dat zij als mensenpaar samen een grote levensopdracht hebben in deze wereld.

Meisjes hebben nog steeds een sterk vermogen tot liefde, en als ze onbedorven zijn, zijn ze ook bereid zich te onderwerpen aan de man. Het ligt nu echter aan de man, hoe hij kan besturen en leiden. Omdat de ondergeschiktheid door de maatschappij niet meer begunstigd wordt, kan de man zich er niet meer eenvoudig alleen op beroepen, dat hij het hoofd is. Een vrouw kan nog zo vroom zijn, en de wetten van God in acht willen nemen, maar als een man zich onwaardig gedraagt, dwingt hij haar juist, haar onafhankelijkheid te bewijzen.

In zijn toespraken over huwelijk en gezin legt paus Pius XII er steeds weer de nadruk op, dat de man het werk van de echtgenote moet verlichten en vooral de inspanningen van de huisvrouw liefdevol moet erkennen.⁵ Als de man het werk van de vrouw in het huishouden en in het gezin ziet, als hij haar niet onderschat, als hij haar werkelijk dankbaar is voor deze inspanning, die tenslotte ons leven levenswaard maakt – wat zouden onze huizen zijn zonder een gedekte tafel, zonder bloemen enz. – alleen als hij

dat ziet en dankbaar is en, zover als hij kan daaraan deelneemt, alleen dan zal een vrouw ook in de toekomst haar specifieke vrouwelijke bekwaamheden tot zegen van het gezin inzetten.

Dat is iets wat de jonge mannen tegenwoordig zeker onder ogen gebracht moet worden. Hoeveel werd er door de vaders van de vroegere generatie verkeerd gedaan, die de tedere inspanningen van hun echtgenoten onopmerkzaam en on dankbaar over het hoofd gezien hebben en geen hand uitstaken in gezin en huishouden, ook al was de vrouw nog zo overbelast of zelfs ziek. In feite gedroeg zich ook de zoon dan als een pasja en weigerde in het huishouden te helpen met de geringschattende opmerking: "Dat is vrouwenwerk."

Hoe vaak hebben mannen hun vrouwen verweten, dat zij teveel geld uitgaven en aan hen hun financiële afhankelijkheid laten voelen. Is het dan een wonder, dat vele vrouwen gevolg hebben gegeven de oproep tot onafhankelijkheid? Ik ken verschillende gevallen, waarin de echtgenote bij de burenschoonmaakt, zonder dat ze het eigenlijk nodig heeft, alleen omdat ze thuis van de kant van haar man en de opgroeiende kinderen geen of te weinig erkenning krijgt en een klein geldbedrag nodig heeft, waarover ze eens vrij kan beschikken.

Mannen moeten leren

En onze jonge mannen zouden tegenwoordig nog iets moeten leren – ook hier neem ik weer de gedachte over van barones Michaela von Heeremann: Zelfs de gelukkigste "alleen-huisvrouw", zelfs de moeder die geheel in beslag genomen wordt, heeft een stuk eigen leven nodig. Want de meeste vrouwen kunnen juist vanwege hun innerlijke krachten, vanwege hun plezier in menselijke betrekkingen en vanwege hun uitgesproken interesse in al wat menselijk is – een interesse die begrijpelijkerwijs op politiek, sociaal en charitatief terrein tot uiting komt, beroepsmatig of als vrijwilligster – in de tegenwoordig in sterke mate nog slechts mogelijke één-generatie-gezinnen niet opgaan. We hebben geen grote gezinnen meer. Zoals de man zich naar buiten gedrongen voelt, zoals hij voor zijn zelfbewustzijn een beroep nodig heeft, op een dergelijke wijze heeft ook een vrouw, als

de kinderen opgegroeid zijn, een groter arbeidsveld nodig dan de huidige bekrompen vier muren haar kunnen bieden. Dit gelukt echter alleen als de man tot echt meewerken in het gezin, in het huishouden en in de verzorging bereid is en ieder zijn – niet hetzelfde – deel aan het gezin en het huwelijk bijdraagt.

Hoe belangrijk deze verschillende bijdrage van man en vrouw is voor de gezonde ontwikkeling van het kind tonen nieuwere onderzoeken in de ontwikkelingspsychologie en in het maatschappelijk werk – wat de wereld tenslotte altijd al wist: de ontwikkeling van het vermogen tot liefhebben, van het geweten, van de intelligentie en van de gemeenschapszin van het kind wordt op telkens verschillende manier door vader of door moeder bevorderd. En daar waar het ene deel ontbreekt, blijft ook iets ontbrekends. Dat kan het andere deel niet opvangen. Deze nieuwste uitslagen moesten de mannen ertoe aansporen, hun plicht ten opzichte van de opvoeding van de kinderen gewetensvol ernstig te nemen en ondanks al hun werk zich om het gezin te bekommeren. Maar al te vaak geloven de vaders dat de opvoeding alleen een zaak van de moeder is.

Zoals we hiervoor gezien hebben, neigt het mannelijk geslacht tot het rationeel-analytische, tot het nuchtere. Hier ligt het gevaar van de overaccentuering van het verstand. De man handelt dikwijls in strijd met de liefde door zijn ontbrekende invoelingsvermogen, door zijn gedachteloosheid, zijn kwetsende veronachtzaming of zelfs geringschatting van hetgeen de vrouw in ek geval voor hem of zijn gezin doet. Mannen hebben vaak helemaal geen vermoeden, hoeveel moeite en "ondankbaar" werk de onopvallende alledaagsheden voor de vrouwen inhouden.

wordt vervolgd

De kennis van God gaat in onze ogen haar ware gedaante krijgen, wanneer we zijn verstand zien als de bron van alles wat er kan gekend worden, als de fontein waaruit elke realiteit opspuit, die, wanneer ze door ons gekend wordt, ons dat fiere houvast aan de waarheid geeft.

Het is maar een bescheiden waarheid, die wij bezitten; feitelijk niet meer dan de weerspiegeling van de reële wereld rondom ons. Wanneer wij het voortbrengsel van ons verstand in de plaats stellen van de resultaten van Gods verstand, dan vormen wij ons een fantasiewereld om de wereld van het bestaande te vervangen; hierdoor snijden wij onszelf van de waarheid af, trekken ons uit de reële wereld terug in een wereld van eigen maksel en zonderen onszelf af in cellulaire gevangenschap. Wanneer wij de werkelijke wereld in een fantastische, verwrongen vorm zien, zijn wij op een dwaalspoor. Het verstand van andere mensen met deze verwrongen blik voeden is een zekerder waarborg voor verblinding dan hem zijn ogen uitsteken. Wij maken de waarheid niet; wij ontdekken wat werkelijk is. Het is God, die de waarheid en de bron van de waarheid is.

De oneindige realiteit, die God is, kan eindeloos gekend worden en wordt zo ook gekend door het oneindige verstand van God. Het is eigenlijk niet zo, dat God de waarheid bezit; veeleer is Hij de waarheid, de oneindige waarheid, de schepende waarheid. De wereld van de realiteit is reëel, in zover zij het goddelijk verstand weerspiegelt en daarmee waarachtig zichzelf is; wij verwerven ons inzicht in de godheid door op onze beurt de realiteit te weerspiegelen, die onmiddellijk van het verstand van God afhankelijk is. De bron van de realiteit is de laatste bron van de waarheid van de dingen.

De bron van de waarheid droogleggen door God te loochenen betekent een onwerkelijke realiteit oproepen, die even monsterachtig onmogelijk is als een onveroorzaakt effect, dat aan de zieke geesten van onze dagen zulk een voldoening schenkt. Dit verwerpen van de schoonheid van de waarheid sluit een tragisch verlies in. De tragedie wordt nog groter, wanneer wij ons realiseren, dat wij hierdoor belet worden ooit met de wereld buiten ons in contact te komen; in deze toestand zullen wij nooit iets zien zoals het in werkelijkheid is. De meest tragische noot echter is het gevolg van het feit, dat we ons deze verblinding zelf hebben toegebracht juist in naam van de waarheid, waarvan het licht wordt uitgedoofd. Met moeitvolle inspanning lichten de mensen enkele geheimzinnige uitwendige omhulsels van de realiteit op en hun ogen worden getroffen door de schoonheid van het uitzicht op de samengestelde orde en de rustig stemmende harmonie. Hier is inderdaad een wonderlijke schoonheid, iets van de wonderlijke schoonheid van God. De gevallen engelen werden precies zo door zulk een betovering bevangen bij het zien van hun eigen schoonheid. Wanneer wij weigeren, zoals de engelen gedaan hebben, om verder te zien dan dit eerste vluchtige aanschouwen van de realiteit, maken wij heel de zaak onwerkelijk en stellen perk aan ons streven naar het volledig zien van de waarheid.

Totdat de waarheid aan het verstand van de mens licht verschafft blijft zijn hart volkomen onbewogen, meer dan de voeten van een mens in de diepe duisternis van een vreemde

Thomas van Aquino

De grote denker die in zijn Summa Theologica een geweldige synthese heeft gegeven, waarin alles wat over God en de mens kan worden gekend, wordt opengelegd.

plaats. Als het verstand van de mens niet door de waarheid gevoed wordt, verschrompelt en verhongert zijn hart. Als de dwaling en niet de waarheid het dieet van het verstand vormt, stopt het hart zichzelf vol met vergif en is het gedoemd tot ijdele teleurstelling en smartelijke wanhoop. Wij kunnen alleen maar grijpen naar hetgeen we kennen; als het licht van de kennis vals licht is, kunnen wij slechts misstappen begaan. Ons hart kan alleen in gloed staan door de brandstof, die door ons verstand wordt verschaft. Evenmin kunnen wij onszelf veranderen en verstand en hart aan elk licht en elk dieet aanpassen; alleen de waarheid is licht voor de ogen en een doel voor het hart. Wij zijn reëel, wij leven in een wereld van reële dingen en ons hart kan niet gevoed worden met fantasieën of nachtmerries, doch slechts met realiteiten.

Schoonheid en goedheid komen in het mensenleven alleen voor in het gevolg van de waarheid. Zelfs wanneer de vijanden van goedheid en schoonheid hun heimelijke intrede doen, moeten zij dit nog doen onder de dekmantel van het schone en het goede. Misschien zal het verstand nooit onder deze dekmantel zien, maar het hart van de mens kan niet voortdurend bedrogen worden. Tenslotte wordt de mens ziek van het dieet van het kwade, hoe goed het er ook uit mag zien; en schandelijheid doet door haar walglijkkheid zijn ziel in opstand komen. Juist tot zulk een ziekte en afkeer veroordelen de leiders en de leraars van de mensen de kleinen, wanneer zij hun de waarheid ontzeggen. En God is waarheid. Alleen ons bestaan zelf is voor ons fundamenteler dan de waarheid. Wij moeten de waarheid bezitten; eerst dan kunnen we beginnen te leven, eerst dan kunnen we in de beschouwing van de schoonheid rusten en wordt ons hart eerst aangezet en vervolgens gevuld met het goede. Het was het Woord, de Wijsheid van God, Die mens geworden is en onder ons is komen wonen, opdat, zoals Hijzelf gezegd heeft, de mensen 'de waarheid zouden hebben en de waarheid hen zou bevrijden'. Hij was, zoals Hij heeft gezegd, 'de weg, de waarheid en het leven'. Hij leefde voor de waarheid en stierf liever dan voor de dag te komen met een leugen, die zijn godheid zou loochenen. Zonder waarheid zijn er voor de voeten van de mens geen wegen om er zijn schreden te zetten, geen licht voor zijn ogen om te zien, geen doel voor zijn leven. Hij is een slaaf van de leugen, die zich van de troon van de waarheid heeft meester gemaakt. Misschien is hem de waarheid in een onmeedogende boosheid geweigerd, misschien was de loochening daarvan het gevolg van de naïeve, ruime, maar goedbedoeldé dwaasheid van een leraar, misschien van de eigen laffe vrees voor zijn eigen menselijkheid en zijn verlangen naar een dapper leven. Maar wat de reden ook is, schuldig of niet, boosaardig of goed bedoeld, de uitwendige volkomen vernietiging van het leven van de mensen is precies hetzelfde. Wij moeten de waarheid bezitten.

Het leven van God

Leeft God? In het licht van de kennis en de waarheid van God lijkt dit een dwaze vraag. Het is voor ons wel duidelijk, dat een dode geen bewijsvoering kan volgen en ook niet van repliek kan dienen, een feit waardoor de laffe misdadiger, die lijken schendt, nog veilig kan ontsnappen. Alleen de levenden kunnen iets begrijpen. Toch hebben de mensen telkens weer

het spel gespeeld van te leven met een dode God, door Hem te maken tot een symbool, een onpersoonlijk wezen van wereldafmetingen, een belofte voor de toekomst of een produkt van de handen of van de geest van de mensen. Het is wel heel erg ter zake in onze tijd te vragen: leeft God? En als Hij leeft, hoeveel leven is er dan in Hem?

De krachtige woeling van de zee, het water van een bergstroom dat naar beneden stormt alsof het behoefte had aan warmte, of de rustige kracht van een brede rivier staan alle in scherpe tegenstelling met het water van een stilstaande vijver. Terecht spreken we van 'levend water'. Het water in de rivier, een bergstroom en de zee lijkt werkelijk levend, want nooit staat het stil en het is tenslotte de activiteit, die voor ons de norm van leven is. Als die activiteit van buitenaf komt, weten we dat we niet te maken hebben met de voortgang van een levend wezen, maar met iets wat lijkt op leven en dat ons kan verrukken en meeslepen. Het krachtige voortrukken van stormwolken ziet er geheel en al uit als een persoonlijke aanval, terwijl het witte wolkje dat er zo rustig aan de blauwe zomerlucht hangt een openlijke uitnodiging is voor ons eigen nietsdoen. Het voortdurend getik van de regen op het venster is geen verzoek om binnen te komen, het klinkt alleen maar hetzelfde; en de wilde kracht van een beukende zee heeft geen leven in zich, al ziet ze er dan ook uit als een levende bedreiging. Dit alles lijkt op leven, maar het zijn dode wezens, die van buiten af worden aangedreven. De activiteit van het leven komt altijd van binnen uit.

Van de andere kant, wanneer we een mens zien voortgedreven, zien we de gelijkenis met de dood in de levenden. Vlagen van toom, verslaafd zijn aan bedwelmende middelen, of zich overgeven aan drank betekent dat aan de daden van de mens het leven ontnomen is, omdat zij het bevel overnemen en hem drijven tot dingen, die hij verafschuwt. De afschuw, die een concentratiekamp noodzakelijk oproept, verschilt niet van de afkeer, die onafscheidelijk met elke slavernij verbonden is; deze dingen maken de levenden tot dode mensen zonder hen te vermoorden, zij drijven de mensen van buitenaf langs wegen, die zij zelf niet gekozen hebben.

Leven is activiteit van binnen uit. Dionysius, die het voorstelt als trompetgeschal dat over de wereld is uitgestoten, zegt: 'De laatste echo van het leven horen wij in de planten.' Het is zeker waar, dat wij hogere vormen van leven gemakkelijk herkennen en wel naar aanleiding van haar activiteit, wanneer we van de planten overgaan naar de dieren en tot op het menselijke niveau; niet alleen is er, wanneer we hoger klimmen, meer activiteit, maar de activiteit komt ook meer van binnen uit en dient meer tot de innerlijke vervolmaking van de levende werker. Een mens heeft meer leven dan een dier, niet omdat hij sneller en verder kan lopen, niet omdat hij duidelijker kan zien en scherper kan horen, maar omdat hij kan begrijpen en liefhebben, omdat hij het ganse heelal in zijn geest kan verwelkomen en elk afzonderlijk ding daarin kan opnemen of verwerpen. Hij wordt niet voortgedreven. En zijn kennis en zijn liefde blijven in zijn eigen binnenste tot zijn eigen vervolmaking, veel meer dan dat zij naar buiten uitvloeien tot voedsel van anderen.

De liefde van God

God staat boven elk bewogen worden van buiten af: Zijn kennis en liefde zijn volmaakt binnen Hemzelf, feitelijk vormen zij zijn eigenlijke wezen. Hij is de onbewogen Beweger van al het andere, de Bron van elke activiteit en het doel daarvan. Eeuwig en oneindig machtige kennis en liefde behoren tot het wezen zelf van de godheid; een activiteit van verstand en wil, die eeuwig honderd graden is, die nooit afkoelt en nooit opnieuw behoeft aangewakkerd te worden, zonder afmatting of staking. God heeft niet het leven, Hij is leven; Hij toont geen activiteit, maar Hij is het zuivere doen; Hij is de levende God, Die het leven zelf is en 'in Wie wij leven en ons bewegen en zijn.' In een volkomen reële zin leven alle levende wezens door het leven van God, delen zij enigszins in die goddelijk intense levenskracht, welke zij als een gave voor een tijdje geleend hebben om voor de ogen van de mensen de godheid uit te beelden. Een dode God is een tegenspraak; het leven in God ontkennen betekent over heel het heelal de dood oproepen, ons bewegen in een rijk van schaduwen, dat ijzingwekkender is dan een wereld van doden, die nog in leven zijn.

Het meest intense leven is kennen en beminnen, want dit is het meest actieve en meest volkomen intrinsieke van het leven, dat we van God geleend hebben. Zelfs ons gewone spraakgebruik, verraadt onze volledige aanvaarding van deze waarheid, want wij zien en spreken openlijk van 'het tweede leven' of 'de tweede natuur' die een mens door zijn kennis en zijn liefde in zich kan opbouwen. Zo zegt men van elk werk waarin de mens zijn vreugde vindt, waartoe hij zich geneigd voelt, waaraan hij zijn tijd besteedt en waarop zijn leven is gericht, dat dit het leven van de mens is; zo zeggen wij van een mens, dat hij een leven van genot leidt, een leven van deugd, een actief leven of een beschouwend leven. De evangelies hebben eigenlijk precies zulk een definitie gegeven van het leven met God: 'want dit is het eeuwig leven, de ene ware God te kennen.' Hiermee bedoelen wij natuurlijk: juist zoals het leven het principieel van activiteit is in de mens, zo zijn ook de gewoonten, goede of slechte, die hij in zichzelf opbouwt, de principieel, waaruit de daden voortvloeien, welke aan het leven van iedere mens de onderscheidende kleur geven.

Iets weten over onszelf is al heel wat weten over God, want we zijn naar zijn beeld geschapen. Zonder liefde is ons leven een slavendienst; zonder kennis is het leeg en dwaas; het benadert de hoogste graad van intensiteit, wanneer het vuur van verstand en hart wordt gevoed door de brandstof van waarheid en goedheid en door het uitslaan naar verre horizonten tot een grote brand wordt aangewakkerd. Het innerlijk leven van God is een eindeloos intens leven: een leven van een oneindige waarheid, die wordt ingezien en een eindeloze goedheid, die volledig wordt omhelsd. Bij ons licht het verstand de ene sluier na de andere op om ons de goedheid te tonen, die nog ontbreekt en waarnaar we nog moeten streven. Zo haakt ook onze wil, het vermogen van ons verlangen en onze liefde, onafgebroken naar goedheid en houdt alleen in het voorbijgaan een ogenblik rust om zich te verheugen in dat beetje goedheid, dat al binnen ons bereik ligt. Ons leven op deze wereld is een leven van zoeken, een voortdurende jacht; het leven van God

is er een van eeuwig, volledig bezit. Zijn wil behoeft niet na te jagen, hij behoeft slechts te beminnen.

Als wij het laatst in God zien wat we het eerst moeten zien, zullen we de goddelijke schoonheid absoluut zeker verwringen. Wanneer we dus zijn wil zien als iets wat ons schrik aanjaagt, een onoverkomelijke uitdaging voor onze wil, een onverantwoordelijke oorzaak van kwaad, of een voortdurende last om in overeenstemming daarmee te leven, dan hebben wij de wil van God verwrongen en deinzen wij terug voor een monster van eigen maaksel. Wij moeten die goddelijke wil op de eerste plaats zien in zijn primaire en eeuwige activiteit - als een knetterende vlam, die al de hallen van de eeuwigheid met het vuur van zijn liefde verwarmt. Wij moeten met andere woorden iets zien van de verheven aantrekkelijkheid van de goddelijke wil, voordat we op de juiste wijze zijn machtige, zijn geheimzinnige inwerking op onze eigen wil en op de wereld kunnen waarnemen.

Onder ons mensen kunnen wij de zuiverheid van een onvervalste waarde in tegenstelling met de grofheid van waardeeloosheid beoordelen naar het vermogen van een persoon om lief te hebben. Zelfzuchtige, kleinzielige en laffe mensen zullen we gemakkelijk en terecht als minderwaardig beschouwen tegenover edelmoedige, grootmoedige en roekeloos dappere zielen, wier liefde niet rekent met geld, tijd, lijden of zelfs met het leven. In God zien wij een liefde, die in overeenstemming is met de oneindige beminnenswaardigheid van de godheid, een liefde, die God waardig is, de liefde van een wil, die volkomen in rust is en toch onafgebroken actief in een eeuwige omhelzing van een goed, dat elke maat te boven gaat: dit is de oorsprong, van alles wat wij aan verheven edelmoedigheid ooit in de menselijke liefde aantreffen. Hiermee vergeleken is zelfs zulk een uitstralende liefde als die van de Heilige Maagd slechts een vonkje. Achter en door elke andere activiteit van die goddelijke wil heen staat die loeiende vlam van eeuwige overgave, welke de eerste en nooit ophoudende daad is van de wil van God.

Wanneer de goddelijke goedheid volmaakt gekend wordt, is zij zelfs voor God volkomen onweerstaanbaar. Hij kan aan zijn liefde tot de goddelijke goedheid niet ontkomen, zij is noodzakelijker dan de regelmaat van de zonsopgang of de eeuwige verzekerdheid van het aanschouwen van God door de heiligen. God zelf moet dit doen; Hij moet zijn goddelijke goedheid beminnen en wel op oneindige wijze. Elke andere veronderstelling is ongerijmd: alsof God in de oneindige volmaaktheid iets kon vinden dat niet beminnenswaardig was, of een mededinger om zijn hart weg te lokken van de schoonheid van de goddelijkheid, of een onwetendheid die Hem blind zou maken voor alles wat goed is. God bemint zichzelf noodzakelijk zijn goddelijke wil gaat naar al het andere buiten zichzelf uit, niet noodzakelijk, maar vrijwillig; en toch moet God ook deze dingen om zichzelf beminnen.

De Kerk heeft niets aan het bestaan van de zonde - tenzij slechts ergernis. Hoeveel geliefder zou zij zich kunnen maken, als ze niet over zulke "onaangename dingen" zou moeten spreken, over geboden en de overtredingen daarvan, over zonde, bekering en boete. Is de Kerk misschien op de zonde gefixeerd? Dat zou mooi zijn. De christelijke theologie zou tegenwoordig genoeg intellectuele kracht bezitten, om een dergelijke verkeerde beoordeling te schrappen en een realistischer visie op de mens en zijn handelen te laten gelden. Maar zo'n bevrijdende slag is niet te verwachten. De mens zelf houdt de vraag naar de zonde in stand. En dat vandaag de dag pas goed. Na Auschwitz, Kolyma en de zich tot op de dag van vandaag herhalende massavernietigingen van onschuldige mensen zou het rampzalig en irreëel

moet zijn, door overerving doorgegeven zou kunnen worden.

In plaats van een daad is echter een toestand bedoeld, en wel een gebrek aan de gemeenschap met God, waaraan alle mensen deelhebben en die op iedere pasgeboren mens overgaat. Volgens de verhalen van de Genesis, het eerste grote boek van het Oude Testament, heerste bij de oorsprong van de geschiedenis van de mensheid een vredige en innige verhouding tussen mens en God, die de mens dan echter door de oerzonde - te willen zijn als God - verstoorde. Toen Adam en Eva, zo vertelt het eerste boek van het Oude Testament, van de vrucht van de hun verboden boom aten, traden zonde en dood binnen in de geschiedenis van de mensheid.

Het Openbaringsverhaal over de zondeval maakt weliswaar gebruik van een beeldende taal, maar laat er geen

Zonde en erfzonde - dat zijn toch kerkelijke verzinsels, om de mensen in afhankelijkheid en angst te houden.

zijn, het bestaan van wat de Kerk zonde noemt, te willen laten verdwijnen.

Terwijl de zonde op zich wel onloochenbaar tot de menselijke ervaring behoort - de vraag is alleen, wat er in verschillende tijden en in verschillende groeperingen onder zonde verstaan wordt -, is de christelijke leer van de erfzonde iets speciaals en voor vele mensen geenszins te begrijpen. Toch is ze van centrale betekenis, wanneer het gaat om het christelijk mensbeeld en om de vraag, wat het christendom onder zonde verstaat.

De Kerk duidt de erfzonde in haar officiële taal, het Latijn, aan als "Peccatum originale". Het begrip laat zich met "oorspronkelijke zonde" of "oerzonde" vertalen en is daarmee duidelijker dan de Nederlandse uitdrukking "erfzonde", die de indruk wekt, alsof een zonde, die toch altijd een persoonlijke daad

twijfel over bestaan, dat de door de stamouders geprovoceerde breuk met God tot heden alle afstammelingen van het eerste mensenpaar bezighoudt. Een hele zondenvloed overstroomde de wereld, zo schildert de Genesis het: Kaïn vermoordde Abel, altijd weer overtraden de mensen de geboden van God, voerden oorlogen en onderwierpen volkeren. De "zonde van de wereld", zoals zij bij de evangelist Johannes heet, liet zelfs David, de stamvader van het geslacht van Jezus, door de begeerte naar een vrouw tot moordenaar worden. "Gaudium et spes", een van de belangrijkste teksten van het Tweede Vaticaans Concilie, zegt daarover: "Wat ons op grond van de goddelijke Openbaring bekend wordt, komt overeen met de ervaring zelf. Want als hij in zijn hart kijkt, ervaart de mens dat hij ook tot het slechte geneigd is en verstrikt in veel

vuldig kwaad, dat niet van zijn goede Schepper kan voortkomen." Waar komt het dan vandaan?

Vele theologen en verkondigers van de Blijde Boodschap van het Evangelie zien er tegenwoordig van af, over de duivel te spreken. Wat de redenen hiervoor ook mogen zijn, de uitwerking is fataal. Verlangen naar sensatie en het uitbuiten van de zenuwprickeling hebben het satanische tot het handelsmerk van een hele stroom van films, stripverhalen en jeugd-cultussen laten worden – in feite allemaal onbewuste of ook bewuste bagatelliserings van een fenomeen, dat het geloof altijd zeer ernstig heeft genomen. Satanisme, zwarte missen en andere duivelse cultussen hebben hoogconjunctuur – en de Kerk kan zich hier en daar misschien toch niet voor het verwijt behoeden, menig naïeveling in het open mes te laten lopen. De duivel is niet geschikt om het zoeken naar het griezelige en zenuwprickeling te bevredigen. Het is ook de taak van de Kerk, werkelijk grondig te onderzoeken, wat de Openbaring over het kwaad zegt.

En die zegt veel. Het begin en het einde van de Heilige Schrift, namelijk de Genesis en de Apocalyps, vertellen over de slang respectievelijk de draak, beide zinnebeelden van de tegenstander, van de vijand van Gods zaak. Dan de tijd van Jezus. Het schijnt alsof er in de jaren waarin het Woord Gods zich als ieder ander mens op aarde bewoog, zoiets als een algemene mobilisering van het kwaad plaatsvindt: Christus wordt in de woestijn door de duivel bekoord, demonen nemen bezit van een hele horde zwijnen, die zich daarna in een meer verdrinkt, er worden bezetenen bij Jezus gebracht, opdat Hij hen van hun kwelling bevrijdt. Jezus spreekt van tegenstander, van verleider, van "moordeenaar van het begin af" (Joh. 8, 44). Welke boze machten zijn dat, waarvan het Evangelie spreekt? Wie voert daar tegen wie deze strijd die de hele heilsgeschiedenis omvat, die in het beeld van de Apocalyps een dramatische uitdrukking vindt in de met de zon beklede Vrouw en de naar Haar grijpende draak?

Dat zijn dingen die zich tenslotte aan het oordeel en het kenvermogen van de mens onttrekken. Maar de basisuitspraak van de Heilige Schrift is duidelijk. De mens is vrij, niemand dwingt hem met onweerstaanbaar geweld, het

goede of het kwade te doen. Maar het kwaad bestaat en oefent een onweerstaanbare werking op de mensen uit. En het kwaad is niet alleen een onpersoonlijke kracht of de concentratie van al het slechte, wat er op de wereld gebeurt. De Heilige Schrift brengt het kwaad altijd met de boze in samenhang, met de persoon van de duivel, van de gevallen engel, die onherroepelijk tegen God beslist. "De duivel en de andere demonen", definieert het vierde concilie van Lateranen in het jaar 1215, "werden naar hun natuur weliswaar door God

Satanisme, zwarte missen en andere duivelse cultussen hebben hoogconjunctuur – en de Kerk kan zich hier en daar misschien toch niet voor het verwijt behoeden, menig naïeveling in het open mes te laten lopen. De duivel is niet geschikt om het zoeken naar het griezelige en zenuwprickeling te bevredigen. Het is ook de taak van de Kerk, werkelijk grondig te onderzoeken, wat de Openbaring over het kwaad zegt.

goed geschapen, maar ze werden uit zichzelf slecht." De Zoon van God echter, staat er in de eerste brief van Johannes, "is verschenen om de werken van de duivel te vernietigen" (1 Joh. 3, 8).

Het kwaad – en dat is de reden waarom de Kerk het Evangelie de "Blijde Boodschap" noemt – is door Christus al overwonnen. Het werd om zo te zeggen ontmaskerd, doordat het Heil zich in heel zijn barmhartigheid, in zijn aantrekkingskracht en schoonheid toonde en bovendien in de verrijzenis triomfeerde. Maar het kwaad mag voort-

bestaan. Het is één van de grote geheimen van de heilsgeschiedenis. Voor de juistheid ervan wordt al in een gelijkenis van Christus ingestaan: Tarwe en onkruid zullen tot aan het eind der tijden samen opgroeien, en dan pas zullen ze afgesneden en gescheiden worden: het tarwe komt in de schuur, het onkruid in het vuur (vgl. Matt. 13, 24-30). Waarom dat zo is, waarom het kwaad nog een poos mag meegroeien, kan de mens slechts vermoeden: God wil, dat zijn schepsels vrij zijn, dat hun "ja" in volledige vrijheid tot stand komt en dat zij niet als robots op bevelen reageren. Het behoort tot het vrij zijn, de vrijheid ook te kunnen misbruiken, anders zou zij uiteindelijk toch slechts een illusie zijn, een reservaat voor wilde zwijnen, waarin de jager mag doen alsof hij zich op niet omheind jachtgebied zou kunnen waarmaken.

Bij alle lelijkheid van de zonde is één ding zeker voor de christen: hoewel reëel en bestaand, is de zonde reeds overwonnen. "O felix culpa – o gelukkige schuld" zingt de Kerk in de paasnacht. God heeft zich ingelaten met de vrijheid van de mensen – en daarmee de zonde toegelaten –, maar Hij heeft "meegespeeld". Door zijn dood aan het kruis heeft de Zoon van God alle zonden van de mensen op zich genomen, hij heeft de zonde haar fatale, onherroepelijk kwade gevolg ontnomen.

"Door een enkele mens (Adam) kwam de zonde in de wereld", schrijft de H. Paulus, maar "zo zal zij ook door de rechtvaardige daad van een enkeling (de daad van Christus) voor alle mensen tot de rechtvaardigheid komen, die leven geeft". De mens, de zondige mens, hoeft nu geen angst meer te hebben, dat zijn zonde hem tot eeuwig onheil wordt. Hij is verlost – als hij slechts toelaat, dat God hem door de macht die aan de Kerk verleend is, om de zonde te vergeven, deze helende kracht ook werkelijk kan doen toekomen. De zonde en de hang naar de zonde (de erfzonde) bestaat, dat weet ieder mens. Dat er evenwel een verlossing van de gevolgen van de zonde, een weer-goed-maken en een verzoening met God en zijn schepping bestaat, dat is de bevrijdende boodschap voor de christenen.

Paulus werd als eerste van 16 kinderen van een verarmde adellijke familie geboren op 3 januari 1694, in Ovada, een plaats in de Italiaanse landstreek Piemonte. Toen hij nog jong was gaf hij al catechismusles in de parochie. Op 22-jarige leeftijd kreeg hij een visioen van Christus en besloot daarop, zijn leven geheel aan God te wijden. Hij trok zich veertig dagen lang in de eenzaamheid terug en schreef in die tijd een orderegel, de oorspronkelijke regel van de latere orde van de passionisten. Hij zei daarover: "Ik voelde de woorden uit mijn hart komen."

de passionisten op de Monte Argentario, leefde Paulus deels in volledige eenzaamheid, deels trok hij al predikend door het land. Hij onderrichtte het volk, predikte boete en vertelde aan de gelovigen over het Lijden van Christus. Het volk achtte hem hoog en hield van hem en zag in hem al tijdens zijn leven een heilige. Tot op de dag van vandaag wordt de H. Paulus van het Kruis tot de grootste predikers van zijn eeuw gerekend.

In het jaar 1737 vestigde hij zich met zijn broer Johannes Baptista op de

S. Giovanni e Paolo in Rome, dat hij van paus Clemens XIV in eigendom gekregen had. Hier stierf de mystiek hooggeaafde ordestichter op 18 oktober 1775, op 81-jarige leeftijd, een vredige dood. Zijn sterfkamer bleef onaangetast. De leden van de orde, die hier in de loop van de tijd hun generalaat hebben gehad, bewaren in de vertrekken die in zijn laatste levensjaren Paulus thuis waren, de herinnering aan hun grote voorbeeld.

Paus Pius IX verklaarde Paulus van het Kruis, van wiens werken en geesteshouding meer dan 2000 brieven getuigenis afleggen, op 29 juni 1867 heilig.

H. Paulus van het Kruis Ordestichter, mysticus

In 1725 kreeg hij, 30 jaar oud, al toestemming van paus Benedictus XIII om een ordegemeenschap te stichten. Zijn bedoeling was, een orde te stichten, waarin de leden hun leven met de daadkracht van de jezuïeten en in de eenzaamheid van de kartuizers zouden leiden. Toen paus Benedictus XIV jaren later de verzachte regel van Paulus goedkeurde, zei hij: "De orde die als eerste gesticht had moeten worden, is als laatste gesticht." In de tijd daarna, tot aan de stichting van het eerste klooster van

bovengenoemde berg bij de lagune Orbetello aan de Toscaanse kust van de Middellandse zee en stichtte het eerste klooster van de orde, die op 15 mei 1741 door paus Benedictus XIV erkend werd. De leden van de orde leggen, buiten de drie gebruikelijke geloften nog een vierde af. Zij beloven de godsvrucht voor het Lijden van Christus te bevorderen.

In 1769 werd Paulus generaal van de passionisten. Hij verplaatste het generalaat van Orbetello naar het klooster

---

De heilige Alfonsus Rodriguez, jezuïet, werd in 1537 geboren te Valladolid en hoorde vanaf 1557 tot de Sociëteit van Jezus. Hij was 12 jaar leraar in de moraaltheologie, 12 jaar novicemeester, 17 jaar rector in Montilla en stierf op 21 februari 1616 te Sevilla in de geur van heiligheid. Hij liet slechts één, beroemd, werk na: "De oefening der christelijke volmaaktheid", dat in de hele wereld verbreid is en in vele talen vertaald. Vanaf nu beginnen wij een serie hoofdstukken uit zijn boek.

Over de goede en zuivere mening, die wij bij onze werken moeten hebben

In onze Constituties en regels wordt ons niets dringender aanbevolen en vaker herhaald, dan dat wij zorg moeten dragen bij al onze werken een goe-

de mening te hebben, en daarin enkel de wil en de grotere verheerlijking van God te zoeken. Elk ogenblik treffen wij de woorden aan: 'tot meerdere eer van

God', ofwel: 'Gods meerdere dienst altijd voor ogen hebbende'. Dat verlangen naar Gods meerdere verheerlijking had het hart van onze heilige vader Ignati-

us zozeer overmeesterd, dat hij zijn werken altijd tot dat verheven doel richtte; geen wonder dat hij het ook zo dikwijls in zijn woorden en schriften herhaalde; 'want uit de overvloed van het hart spreekt de mond'. Met het volle recht heeft men daarom onder zijn beeltenis deze woorden geplaatst; 'tot meerdere eer van God'. Want men kon hem niet in minder woorden een grotere lofspraak geven; zij bevatten een kort begrip van geheel zijn leven; zij waren eigenlijk het doel en de geest van al zijne handelingen; zij waren zijn zinspreuk, wachtwoord en wapen. Derhalve moeten zij ook het wachtwoord, de zinspreuk en het richtsnoer van al ons doen en laten zijn, opdat wij ons door deze gelijkvormigheid als ware kinderen van onze vader betonen.

Niet zonder reden wordt die heilige mening zo onophoudelijk aanbevolen, want onze volmaaktheid bestaat in de volmaaktheid van onze werken: hoe heiliger en volmaakter deze zijn, des te heiliger en volmaakter zijn ook wij. Onze werken zullen echter des te verdienstelijker zijn, hoe beter en zuiverder onze mening is, en hoe verhevener doel wij ons daarbij voorstellen. Want de mening en het doel geven aan de werken hun waar en eigenlijk gehalte, overeenkomstig de woorden van de H. Schriftuur: 'het licht van uw lichaam is uw oog; is uw oog zuiver, dan zal geheel uw lichaam verlicht zijn, maar is uw oog kwaad, dan zal geheel uw lichaam duister zijn'. Door het oog verstaan de Heiligen de mening, die vooraf gadeslaat en ziet wat zij te doen heeft; en door het lichaam verstaan zij de handeling, die de leiding van de mening volgt, zoals het lichaam de ogen volgt, die het besturen. De goddelijke Zaligmaker wil echter op deze plaats zeggen, dat de mening aan onze handelingen licht en glans verleent; de handeling zal dus goed of slecht zijn, naarmate de mening goed of slecht is. Is de wortel heilig, zegt de apostel Paulus, dan zijn het ook de takken. Zoals de wortel is, zo is de boom en zijn vruchten. Wat kan men van een boom, die kwade wortels heeft, anders verwachten dan onsmakelijke en slecht gevormde vruchten? Is echter de wortel gezond, dan zal ook de gehele boom goed zijn en gave vruchten voortbrengen. Zo hangt ook de deugdelijkheid en

volmaaktheid van onze werken af van de zuivere mening, die er als de wortel van is. Hoe zuiverder en volmaakter de mening is, waaruit zij ontstaan, des te beter en des te verdienstelijker zullen zij zijn. De H. Gregorius, deze woorden van de H. Job verklarend: 'waarop zijn haar grondzuilen bevestigd?' zegt: gelijk een gebouw rust op de zuilen, en de zuilen steunen op de grondstukken, zo rust ons leven op de deugden, die weer steunen op de inwendige mening van het hart.

Om echter deze gewichtige stof geleidelijk en met orde te behandelen, willen wij eerst spreken over het doel of de mening, die wij bij onze werken moeten vermijden; dat wij ze namelijk niet

sen in mijn hart ontstond. Dit bemerkte ik eerst later en daarom beken ik, dat hetgeen ik thans eindig, niet zo zuiver van alle ijdelheid is als toen ik het begon. Want ik weet dat ik het in het begin met de beste mening ondernam, alleen om God te dienen, en thans zie ik dat er onder het werken in mijn hart nog andere beweegredenen zijn binnengedrongen, die mijn eerste mening enigszins hebben ontsierd en verzwakt. Hiermee gaat het ons als met het eten. In het begin eten wij enkel uit noodzakelijkheid, maar de zinnelijkheid overrompelt ons hart, en wat wij tot bevrediging van onze behoeften en tot onderhoud van ons leven begonnen waren, zetten wij voort uit genot en om onze smaak te strelen. En dit is, zoals de ondervinding

Bij onze werken moeten wij de eierzucht vluchten

uit eierzucht of om enige andere menselijke beweegredenen verrichten; daarna over de goede mening, die wij bij onze handelingen moeten hebben. Zo zullen wij de weg volgen, die de Psalmist ons aanwijst als hij zegt: 'vermijd het kwade, en doe het goede'.

Alle Heiligen waarschuwen ons tegen de eierzucht; want zij is een listige dievegge, die ons onze goede werken afsteelt, en zo geheim en sluw ons hart binnensluipt, dat zij ons dikwijls heeft beroofd, voordat wij haar tegenwoordigheid bemerken. De H. Gregorius zegt, dat zij aan een moordenaar gelijk is, die zich op weg bij een reiziger aansluit, huichelend voorwendend dat hij dezelfde weg moet afleggen, maar die weldra, op het ogenblik dat de andere het minst op zijn hoede is en zich veilig waant, hem van alles berooft en wreedaardig vermoordt. Ik beken, zegt dezelfde heilige paus in het laatste hoofdstuk van het aangehaalde werk, dat het mij, bij het onderzoeken van de mening, waarmee ik dit boek geschreven heb, voorkomt, als had ik mij daarin geen ander doel voorgesteld, dan alleen om aan God te behagen; niettemin bevind ik, dat er somtijds, wanneer ik mij niet in acht nam, een zeker verlangen naar de goedkeuring en de lof van de men-

ons leert, maar al te dikwijls, zelfs bij onze heiligste handelingen, het geval. Wij wijden ons in het begin aan het predikambt of aan een ander heilig werk, alleen uit liefde tot het zielenheil van de naasten, en later mengt zich ijdelheid in alles wat wij doen. Wij verlangen aan de mensen te behagen, en van hen geëerd en geprezen te worden; en valt ons dat niet ten deel, dan verflauwt onze ijver, dan ontzinkt ons de moed, en wij doen alles zonder lust en met tegenzin.

Een ongewone afgunst uit zich hier! Een genegenheid voor stadgenoten wordt vergeten, redenen om lief te hebben omgebogen tot bittere haat. Tegelijk wordt hier duidelijk gemaakt met woord en daad, dat men de bijstand van de hemelse barmhartig-

deburgers niet beminnen, die alle mensen liefhad? Maar zijzelf ontsloegen zich van vaderlandsliefde met hun afgunst. – “Voorwaar, Ik zeg u: er waren veel weduwen in de dagen van Elias.” Niet omdat het de dagen van Elias waren, maar de tijd wordt bedoeld, waar-

ligt in dit woord van de Heiland een les en een vermaning tot ijverige Godsvorering: alleen hij werd genezen, werd bevrijd van zijn melaatsheid, die door het nauwgezet vervullen van het hem voorgeschrevene voor zijn gezondheid zorg droeg. De goddelijke weldaden zijn immers niet voor de slapers, maar voor de waakzamen. Ik heb in dat andere boek gezegd, dat die weduwe tot wie Elias werd gezonden, een voorafbeelding is van de Kerk. Eén volk heeft de Kerk gevormd, opdat dat andere volk, uit vreemdelingen samengesteld, zou volgen. Dit volk was vroeger melaats en vol vlekken, voordat het gedoopt werd in de mystieke rivier. Nu, na het heilige doopsel, van lichamelijke en zielevlekken gewassen, is het niet melaats meer, maar een maagd geworden zonder vlek of rimpel.

Homilie van de H. Ambrosius

Over het evangelie van St. Lukas 4, 23-30

heid tevergeefs verhoopt, als men afgunstig is op andermans werken van deugd. Want God de Heer veracht jaloers, zijn wonderdadige kracht wendt Hij af van degenen, die zijn weldaden in anderen bevitten. De daden toch van de mens Christus weerspiegelen zijn Godheid; en het onzichtbare in Hem wordt ons aangetoond door hetgeen in Hem zichtbaar is.

Op goede gronden verontschuldigt zich dus de Zaligmaker, dat Hij in zijn eigen vaderstad geen wonderen heeft verricht: men moest anders eens denken, dat wij de vaderlandsliefde gering mogen schatten! Hoe kon Hij zijn me-

in Elias werkte. Of Hij drukt zich zo uit, omdat Elias dagen maakte voor de mensen die in zijn werken het licht zagen van de goddelijke genade en zich bekeerden tot de Heer. Daarop ging de hemel open voor wie oog had voor de eeuwige geheimen Gods, maar ging de hemel dicht en werd het hongersnood, toen het verlangen om God te leren kennen was verdord. Maar hierover heb ik in mijn boek “Over de weduwen” uitvoeriger gesproken.

“En in de tijd van de profeet Eliseüs waren er vele melaatsen in Israël; toch werd niemand van hen gereinigd, behalve de Syriër Naäman.” Duidelijk

Aankondigingen

Nederland

zondag	15 april	Sluiting tentoonstelling Lijkwade in Gerwen
zaterdag	21 april	Bijeenkomst Derde Orde in Gerwen
zat. t/m ma.	26 t/m 28 april	Bedevaart Chartres - Parijs

tridentijnse HH. Missen

Nederland

Gerwen: St. Clemenskerk

Priorij St. Clemens, Heuvel 23,
5674 RR Nuenen
Tel: 040/283 45 05
Fax: 040/284 71 17
zondag 10.30 uur gezongen H. Mis
ma./din./don. 18.30 uur;
woe./vrij. 7.15 uur; zat. 8.30 uur

Den Haag

Kapel O.L.V. van de Rozenkrans
Calandkade, tegenover nr. 160, (kerkboot)
2521 AA Den Haag. Tel: 070/389 65 60
zondag 10.30 uur Gezongen H. Mis.
vrij. 19.00 uur; zat. 9.00 uur

Zutphen

voor inlichtingen kunt u bellen naar de pri-
orij in Gerwen
Tel: 040/283 45 05

Voor HH. Missen op feest- en week-dagen,
catechismus, geloofsuur, ziekencommunies
en retraites:
contact opnemen met de priorij
St. Clemens, Gerwen.

België

Brussel

Christus Koning Priorij
Eendrachtstraat 37, 1050 Brussel
Tel. 02/550 00 20; Fax 02/550 00 29
Door de week:
7.15 uur H. Mis

St. Jozefkerk

Frère - Orban Square, 1040 Brussel
Tel. 02/2303022.
Zon- en feestdagen: 8.00 en 10.00 uur
H. Mis. Door de week: 18.00 uur.

Antwerpen

Priorij van het Allerheiligste Sacrament
Hemelstraat 21-23, 2018 Antwerpen
Tel. 03 /229 01 80; Fax 03/229 01 89
Zon- en feestdagen:
7.30 uur en 10.00 uur Hoogmis,
18.00 uur Lof met Rozenhoedje.
Door de week:
18.30 uur H. Mis

Gent

Sint-Amanduskapel,
Kortrijksesteenweg 139,
9000 Gent; Tel. 03 / 229 01 80
Zon- en feestdagen 10.00 uur Hoogmis.

Namen

Saint-Aubain Kapel, Rue Delvaux 10,
5000 Namur; Tel. 02 / 550 00 22
Zon-en feestdagen:
10.30 uur Gezongen H. Mis.
Door de week: woensdag en 1ste vrijdag v.d.
maand 19.00 uur H. Mis (buiten de school-
vacanties).

Quiévrain

Carmel du Sacré Coeur,
16, rue des Wagnons, 7380 Quiévrain
Carmel: Tel. 065 / 45 79 22
Aalmoezenier: Tel. 065 / 45 81 65,
Huisnr. 20
Zondag 10.15 uur H. Mis.
Door de week 8.00 uur H. Mis.

Colofon

Uitgever:

Priesterbroederschap St. Pius X

Redactie:

Pater J. Wegner
(verantwoordelijke uitgever)
M.L. Bastiaanse
Priorij St. Clemens
Heuvel 23, 5674 RR Nuenen.
e-mail: info@stpiousx.nl

Bankrekeningen:

giro nr. 39 90 790
bank nr. 68 67 70 595
België: PCR 000 - 0022356 - 46
t.n.v. Stichting St. Jozef,
Heuvel 23, 5674 RR Nuenen.

Giften ter ondersteuning

Het Informatieblad wordt U op aan-
vraag gratis toegezonden. Uw giften
ter ondersteuning van ons werk zijn
zeer welkom: ze vormen de enige fi-
nanciële steun voor het apostolaat van
de Priesterbroederschap St. Pius X.

Gebruik daarvoor a.u.b. de hierbij in-
gesloten acceptgirokaart of overschrij-
vingsformulier.

Voor België:

E.H. R. Schmitt
Priorij van het Allerheiligste
Sacrament
KBC 406-2060911-59
Priesterbroederschap St. Pius X, He-
melstraat 21-23, 2018 Antwerpen

U vindt ons ook op internet:
www.stpiousx.nl

Bestellijst boeken, cassettebandjes en CD's.

Voor uw bestelling kunt u gebruik maken van
onderstaande lijst, deze uitknippen en op-
zenden naar: Stichting St. Jozef, Heuvel 23,
5674 RR Nuenen.

Boeken

- Zoektocht door de wereld van het € 7,50
paranormale
door Martie Dieperink
  - De H. Mis, een miskende schat door € 1,80
H. Leonardus van Porto Mauritio
  - De zelfvernietiging van de katholie- € 2,49
ke Kerk door Fr. Jaak Vermeiren
  - De Heilige Mis € 3,40
door pastoor Franz Rudrof
  - De Heilige Mis van de H. Pater Pio € 1,00
door pater Tarcisio O.F.M.Cap.
  - Gebedenboek € 5,65
Adveniat regnum tuum
  - De kunst van vallen en € 6,60
opstaan
  - Rozenblaadjes: korte verhalen uit € 9,50
het leven van Jezus en Maria;
3 delen samen
  - Belijdenissen, H. Augustinus € 10,00
  - Edward Poppe, bloemlezing €15,95
  - Open brief aan radeloze € 9,00
katholieken
Aartsbisschop Marcel Lefebvre
  - Maria-Teresa Tauscher € 10,00
Autobiografie
  - De heilige van Paray, € 1,40
- Naam:.....
- Adres:.....
- Postcode en plaats:.....

Open brief aan de radeloze katholieken

door Aartsbisschop Marcel Lefebvre

De aartsbisschop zegt in dit boek: "De volgende bladzijden willen antwoord geven op de vragen, die u zichzelf stelt". Hij geeft een nuchtere, zakelijke uiteenzetting over de huidige godsdienstige, theologische en kerkelijke situatie.

€9,00

2 EDITORIAL

Als de mens gezag heeft over anderen, heeft hij dat verkregen van God.

Pater Jürgen Wegner

3 HET IS DE HEILIGE VADER DIE ZAL BESLISSEN

Eén van de liturgisten van het Vaticaan, mgr. Albert Malcolm Ranjith laat zijn licht schijnen over het plan van de paus aangaande het vrijgeven van de tridentijnse mis.

Anthony Valle

6 KARDINALEN VAN NEDERLAND

Een korte levensbeschrijving van de kardinalen die Nederland gekend heeft vanaf 1911.

Pater Brendan Arthur

11 STORM IN EEN GLAS WATER

Hoogst verrassend was de beslissing van Rome om de Haagse kapelaan Simonis tot bisschop te benoemen

Pater Jürgen Wegner

14 DE VERRIJZENIS

"Maar zo Christus niet is verzezen, dan is uw geloof zonder nut... dan zijn we de meest beklagenswaardige mensen!" (1 Cor. 15, 17-19)

Romano Guardini

18 VERSCHIL VAN MAN EN VROUW

Gevolgtrekkingen voor een opvoeding die eigen is aan de sekse. Deel 2

Zuster Michaela Metz

23 HEILIGE THOMAS VAN AQUINO

Het kennen en beminnen van God.

26 GEESTELIJK LEVEN

Geloofsvragen

Kerkelijke versinsels

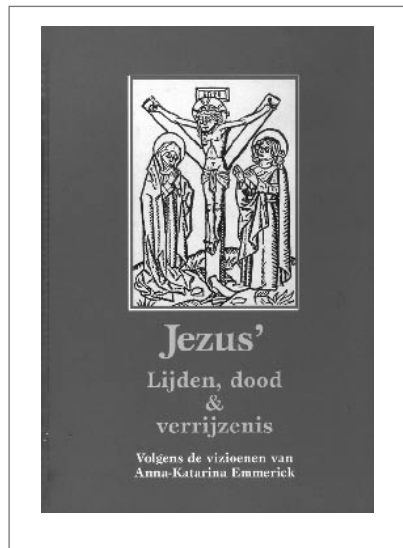
28 Heiligenlevens

H. Paulus van het Kruis

28 De oefening der christelijke volmaaktheid

Bij onze werken moeten wij de eierzucht vluchten

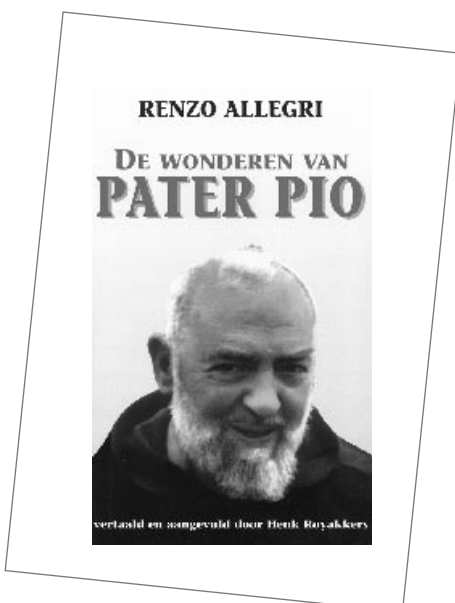
30 Homilie van de H. Ambrosius

Jezus' Lijden, dood en verrijzenis

Volgens de vizioenen van Anna-Katharina Emmerick
Opgetekend door Clemens Brentano en van commentaar voorzien door P. Pacifiek Declercq, o. Cist

€10,00

De wonderen van Pater Pio

Renzo Allegri,
vertaald en aangevuld door Henk Rooyackers

Pater Pio was zijn leven lang het grote voorbeeld hoe de mens in deze moderne tijd in het leven moet staan. Jaarlijks bezoeken meer dan 4 miljoen mensen zijn graf, vereren hem en vragen hem om steun.

€ 15,90